

R&

RiR 2026:14

När deklarationen inte stämmer

– Skatteverkets åtgärder mot felaktiga avdrag

Riksrevisionen är en myndighet under riksdagen med uppgift att granska statliga myndigheter och verksamheter. Vi bedriver både årlig revision och effektivitetsrevision. Genom ett grundlagsskyddat oberoende har Riksrevisionen ett starkt mandat och är en viktig del av riksdagens kontrollmakt som bidrar till förbättringar och demokratisk insyn.

Denna rapport har tagits fram inom effektivitetsrevisionen, vars uppgift är att granska hur effektiv den statliga verksamheten är. Vi lämnar även rekommendationer för att förbättra den granskade verksamheten. Effektivitetsgranskningar lämnas direkt till riksdagen som bereder dem tillsammans med en svarsskrivelse från regeringen.

Riksrevisionen

RiR 2026:14

ISBN 978-91-7086-752-1

ISSN 1652-6597

Tryck: Riksdagstryckeriet, Stockholm 2026

Beslutad: 2026-08-21
Diarienummer: 2025/0795
RiR 2026:14

Till: Riksdagen

Härmed överlämnas enligt 9 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. följande granskningsrapport:

När deklARATIONEN inte stämmer

– Skatteverkets åtgärder mot felaktiga avdrag

Riksrevisionen har granskat Skatteverkets åtgärder mot felaktiga avdrag i privatpersoners inkomstdeklarerationer. Resultatet av granskningen redovisas i denna granskningsrapport. Den innehåller slutsatser och rekommendationer som avser regeringen och Skatteverket.

Riksrevisorn Christina Gellerbrant Hagberg har beslutat i detta ärende. Revisionsdirektören Bengt Lewin har varit föredragande. Revisionsdirektören Dan Sölverud och enhetschefen Håkan Jönsson har medverkat i den slutliga handläggningen.

Christina Gellerbrant Hagberg

Bengt Lewin

För kännedom

Regeringskansliet; Finansdepartementet
Skatteverket

Innehåll

Sammanfattning	4
1 Inledning	7
1.1 Motiv till granskning	7
1.2 Övergripande revisionsfråga och avgränsningar	8
1.3 Bedömningsgrunder	8
1.4 Metod och genomförande	10
2 Skatteverkets hantering av felaktiga avdrag	11
2.1 Privatpersoners avdrag i inkomstdeklarationen	11
2.2 Skatteverkets arbete för att säkerställa korrekt skatt	14
3 Prioriteringen av åtgärder mot felaktiga avdrag	17
3.1 Prioritering av åtgärder mot felaktiga avdrag utgår från riskanalyser	17
3.2 Begränsad uppföljning om åtgärdernas effektivitet	21
4 Kontrollernas effektivitet	24
4.1 Urvalen för kontroll är träffsäkra	24
4.2 Kontrollerna är offentligfinansiellt lönsamma och kan ökas väsentligt innan de blir olönsamma	27
4.3 Begränsade verktyg och utnyttjade uppgifter försvagar kontrollernas genomslag	37
5 Vägledning och informationsinhämtning	40
5.1 Blanketter och e-tjänster ger inte tillräckliga uppgifter och ökar risken för fel	40
5.2 Tredjepartsuppgifter kan inte utnyttjas för reseavdrag och förbättringsutgifter	43
5.3 Regelverket orsakar fel men föranleder sällan regeländringsinitiativ	44
6 Slutsatser och rekommendationer	47
6.1 Skatteverkets kontroller är träffsäkra men utnyttjar inte tillgängliga uppgifter fullt ut	47
6.2 Kvaliteten på inlämnade uppgifter behöver förbättras	48
6.3 För få kontroller i relation till skatteförets storlek	49
6.4 Rekommendationer	50
Ordlista	52
Referenslista	53

Sammanfattning

Reseavdrag och avdrag vid bostadsförsäljning är de monetärt största felkällorna i privatpersoners inkomstdeklarationer. Skattefelet från dessa avdrag bedöms uppgå till cirka 7 miljarder kronor per år. Stora skillnader mellan den skatt som borde debiteras och den fastställda skatten riskerar att försvaga förtroendet för skattesystemet. Riksrevisionen har därför granskat hur Skatteverket motverkar felaktiga avdrag i privatpersoners inkomstdeklarationer, med fokus på reseavdrag och avdrag för förbättringsutgifter vid bostadsförsäljning.

Riksrevisionens övergripande slutsats är att Skatteverkets åtgärder mot felaktiga avdrag inte har den omfattning och utformning som krävs för att effektivt minska skattefelet. För att minska skattefelet varaktigt krävs både en mer trovärdig kontrollnivå än i dag och åtgärder som begränsar felutrymmet redan vid deklarationstillfället.

Skatteverkets kontroller är träffsäkra

Granskningen visar att Skatteverkets kontroller av felaktiga avdrag är effektiva i den meningen att de identifierar och korrigerar fel i enskilda fall. Urvalen av deklarationer som väljs ut för granskning är träffsäkra, särskilt för reseavdrag, och leder till både direkta skatteintäkter och indirekta beteendeeffekter bland dem som kontrolleras. Samtidigt begränsas effektiviteten av hur kontrollarbetet är utformat. AI-baserade urval som ska öka automatiseringen ger inte avsedd effektivisering, eftersom många ärenden ändå kräver manuell handläggning. Även om AI-baserade urval ger en något högre andel maskinell hantering ger de lägre direkta skatteintäkter än ordinarie urval.

Skatteverket använder inte tillgänglig information

Granskningen visar att Skatteverket inte använder uppgiften om arbetsplatsens adress i arbetsgivardeklarationen i kontrollarbetet, trots att den infördes i syfte att stärka kontrollmöjligheterna avseende reseavdrag och innehåller geografisk information som borde kunna användas för att bedöma rimligheten i yrkade avdrag.

Kvaliteten på inlämnade uppgifter behöver förbättras

Felaktiga och ofullständiga uppgifter från deklaranterna är ett centralt problem vid Skatteverkets hantering av avdrag. Åtgärder som minskar felutrymmet redan vid deklarationstillfället, genom enklare regler och deklarationstjänster, är därför avgörande för att skattefelet från felaktiga avdrag ska kunna minska på ett varaktigt och kostnadseffektivt sätt.

Skatteverkets informationsinhämtning om reseavdrag i deklarationen är begränsad, vilket i onödan öppnar upp för oavsiktliga fel och sänker tröskeln för att avsiktligt lämna fel uppgifter. Möjligheterna till riskvärdering och automatiserad handläggning försämras, liksom bevisläget för att påföra skattetillägg.

Ofullständiga underlag om förbättringsutgifter leder till omfattande skönsmässiga bedömningar utan att beskattningens precision nödvändigtvis ökar. Eftersom Skatteverkets handläggning ofta landar i schabloner talar detta för att förenklingar och schabloner bör övervägas redan i regelverket, vilket kan minska behovet av resurskrävande efterhandskontroller med begränsad effekt på skattefelet.

Skatteverket gör alltför få kontroller

Riksrevisionen bedömer att Skatteverkets kontroller riktade mot felaktiga avdrag är mycket få i förhållande till felens omfattning. Den låga kontrollnivån förklaras av hur Skatteverket prioriterar kontrollresurser mellan olika riskområden samt av att en betydande del av resurserna inom personbeskattningen binds upp i det löpande arbetet med att fastställa korrekt skatt. Givet nuvarande regelverk krävs en betydligt högre kontrollvolym för att skattefelet ska minska väsentligt. Granskningen har inte kunnat visa att Skatteverket kan ge avdragskontroller högre prioritet utan att samtidigt minska kontrollresurserna på andra områden. Det kan dock inte uteslutas att omprioritering är möjlig inom ramen för befintligt anslag. Granskningen visar dessutom att ökade kontroller skulle vara offentligfinansiellt välmotiverade.

Rekommendationer

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer.

Till regeringen

- Säkerställ att Skatteverket genomför kontroller av yrkade avdrag på en nivå som tydligt minskar skattefelet och samtidigt stärker de offentliga finanserna.
- Utred om reglerna om avdrag för förbättringsutgifter kan förenklas, till exempel med schablonavdrag.

Till Skatteverket

- Säkerställ att kontrolluppgifter om arbetsplatsens adress rapporteras i ett format som kan användas för effektiv riskvärdering och automatiserad kontroll.
- Analysera vilken kontrollvolym mot felaktiga avdrag som ger bäst effekt i förhållande till resursinsatsen och ta fram en plan för hur verksamheten kan närma sig denna nivå.
- Säkerställ att de AI-baserade kontrollurvalen har tillräcklig träffsäkerhet för att möjliggöra en högre grad av automatiserad handläggning.
- Utforma inkomstdeklarationen för privatpersoner så att relevanta och kontrollerbara uppgifter om resor till och från arbetet lämnas redan vid deklarationstillfället.
- Utforma e-tjänster och tillhörande vägledning för beräkning av avdrag vid bostadsförsäljning så att tjänsterna används i större utsträckning.

1 Inledning

1.1 Motiv till granskning

Avdrag för resor till och från arbetet samt vid försäljning av privatbostäder är de monetärt största felkällorna i privatpersoners inkomstdeklarationer. Enligt Skatteverkets uppskattning uppgick skattefelet från reseavdrag till 2,1 miljarder kronor årligen under perioden 2021–2022, vilket motsvarar 60 procent av de yrkade avdragens totala skatteeffekt. Vid försäljning av småhus var skattefelet 2,9 miljarder kronor (24 procent), och för bostadsrätter 2,0 miljarder kronor (54 procent).¹

Skatteverket kan motverka skattefelet från felaktiga avdrag genom kontroller, förebyggande vägledning och genom åtgärder som begränsar utrymmet att göra fel i deklarationen. Förutom att kontrollerna korrigerar fel har de ett attitydpåverkande syfte genom att de antas påverka deklaranternas framtida beteende. Skatteverket kan även motverka skattefelet genom att peka på behov av lagändringar som kan minska risken för fel.

Skatteverket behöver göra flera svåra avvägningar på området: mellan resurser till kontroll och annan verksamhet, och mellan insatser som förenklar deklarationen och kraven på den information som lämnas. Att privatpersoner och företag betalar in de skatter som riksdagen beslutat är viktigt för att säkerställa finansieringen av den offentliga sektorn, men det är också viktigt för skattesystemets effektivitet och legitimitet. För stora skillnader mellan den skatt som skulle ha blivit fastställd om alla redovisade sina verksamheter och transaktioner korrekt och den skatt som fastställs efter Skatteverkets kontroller, riskerar att försvaga allmänhetens förtroende för skattesystemet. Effektiva åtgärder mot felaktiga avdrag kan därför både stärka finansieringen av den offentliga sektorn och bidra till ett väl fungerande samhälle.

Vad menas med skattefelet?

Skatteverket definierar skattefelet som *skillnaden mellan den skatt som skulle ha blivit fastställd om alla redovisade sina verksamheter och transaktioner korrekt och den skatt som fastställs efter Skatteverkets kontroller*.

Att fel skatt fastställs kan bero på oavsiktliga misstag, till exempel bristande regelkännedom, missförstånd eller slarv. Det kan också bero på att skattebetalare medvetet lämnar oriktiga eller uteblivna uppgifter för att minska den fastställda skatten. Denna rapport behandlar endast det kontrollerbara skattefelet, det vill säga den del som Skatteverket kan upptäcka och påverka med nuvarande kontrollmetoder. Därutöver finns ett okänt skattefel som inte kan kontrolleras med nuvarande metoder.

¹ Skatteverket, *Skattefelsrapport 2025, 2026*. Det årliga skattefelet vid försäljning av småhus och bostadsrätter avser åren 2020–2022.

1.2 Övergripande revisionsfråga och avgränsningar

Granskningens övergripande revisionsfråga är om Skatteverket effektivt motverkar skattefelet för privatpersoner. Den övergripande frågan besvaras med tre delfrågor:

1. Är Skatteverkets prioritering av åtgärder mot felaktiga avdrag effektiv?
2. Är Skatteverkets kontroller effektiva mot felaktiga avdrag?
3. Är Skatteverkets övriga åtgärder, som vägledning och informationsinhämtning, effektivt utformade för att minska förekomsten av felaktiga avdrag?

Granskningen avser Skatteverkets hantering av felaktiga avdrag för resor till och från arbetet och felaktiga avdrag för förbättringsutgifter efter avyttring av privatbostad. Andra felaktigt gjorda avdrag behandlas inte i granskningen eftersom de i mindre utsträckning bidrar till skattefelet. Granskningen behandlar heller inte avdrag i inkomstslaget näringsverksamhet. Vidare täcker granskningen endast riskbaserade kontroller riktade mot avdragen, och inte de kontroller som görs av samtliga deklarationer i samband med att de lämnas in. Data över yrkade avdrag som använts i granskningen avser inkomståren 2022–2024, som deklarerades 2023–2025.

1.3 Bedömningsgrunder

Granskningen utgår från regeringens och riksdagens förväntningar på Skatteverket när det gäller att motverka skattefelet för privatpersoner. Dessa uttrycks bland annat i riksdagens mål för utgiftsområdet Skatt, tull och exekution², Skatteverkets instruktion³ och regleringsbrev⁴ samt regeringens riktlinjer för skattepolitiken.⁵

Av styrningen framgår att Skatteverket ska säkerställa en riktig uppbörd av skatter och avgifter och att skattefelet ska vara så litet som möjligt. Kontrollresurser ska prioriteras till områden med hög risk för fel och fusk, och där kontrollerna kan förväntas ge bäst effekt. Riktlinjerna för skattepolitiken betonar att ett högt förtroende för skattesystemet förutsätter åtgärder mot skattefusk samt att regelverket ska vara begripligt och inte medföra onödiga administrativa kostnader.

Av skatteförfarandelagen följer att inkomstdeklarationen ska innehålla uppgifter som krävs för att fastställa korrekt skatt.⁶ Skatteverket ska samtidigt beakta krav på effektivitet och god hushållning samt handlägga ärenden enkelt, snabbt och kostnadseffektivt utan att rättssäkerheten eftersätts.⁷

Sammantaget innebär dessa mål och krav att Skatteverket bör minimera skattefelet från felaktiga avdrag till lägsta möjliga kostnad och med minsta möjliga

² Prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:SkU1, rskr. 2017/18:78.

³ 1 § förordningen (2017:154) med instruktion för Skatteverket.

⁴ Regeringsbeslut Fi2025/02222 (delvis).

⁵ Prop. 2023/24:100, bet. 2023/24 FiU:20, rskr. 2023/24:273.

⁶ 31 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244).

⁷ 1 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) och 9 § förvaltningslagen (2017:900).

administrativa börda för de skattskyldiga. Mot denna bakgrund har Riksrevisionen formulerat följande kriterier för bedömningen av effektivitet i respektive delfråga.

1.3.1 Kriterier för effektiv prioritering av åtgärder

För att kunna styra åtgärderna mot felaktiga avdrag effektivt behöver Skatteverket prioritera utifrån god kännedom om skattefelets omfattning och beskaffenhet. Prioriteringen förutsätter också kunskap om vilka åtgärder som ger bäst resultat i förhållande till insatta resurser. Om marginalnyttan (den extra skatteintäkten) av en kontroll tydligt överstiger marginalkostnaden kan det vara motiverat att öka antalet kontroller. Detta ger följande kriterier för effektiva avvägningar mellan olika åtgärder mot felaktiga avdrag:

- Skatteverkets prioritering av åtgärder och resurser mot skattefelet från felaktiga avdrag bör utgå från analyser av risker för fel och vilka åtgärder som är mest effektiva i förhållande till insatta resurser.

1.3.2 Kriterier för effektiva kontroller

För att Skatteverket, givet begränsade resurser för kontroll, effektivt ska kunna upptäcka och korrigera felaktiga avdrag krävs riskbaserade kontrollurval som är tydligt mer träffsäkra än ett slumpvis urval. Deklarationer som valts ut för kontroll bör omhändertas så att relevanta objekt inte blir liggande utan åtgärd. Effektiva kontroller förutsätter vidare att Skatteverket har verktyg och befogenheter som gör det möjligt att korrigera uppkomna fel och minska risken för återkommande fel. Därutöver kan underrättelser från andra myndigheter underlätta kontrollen av yrkade avdrag. Resonemanget kan sammanfattas med följande kriterier:

- Skatteverkets operativa verksamhet bör ha tillgång till kontrollurval av god kvalitet och hantera de objekt som har valts ut för granskning.
- Skatteverkets kontroller bör tydligt minska skattefelet genom att korrigera felaktiga avdrag och minska risken för återkommande fel.
- Skatteverket bör använda tillgängliga verktyg och befogenheter för kontroll, inklusive möjligheten till samverkan med andra myndigheter.

1.3.3 Kriterier för effektiv vägledning med mera

Skatteverket kan också motverka skattefelet från felaktiga avdrag genom förebyggande vägledning, genom åtgärder som begränsar utrymmet att göra fel i deklARATIONEN och långsiktigt genom regeländringsarbete. Deklarationsblanketter, bilagor och e-tjänster bör vara utformade så att de möjliggör insamling av korrekt och tillräcklig information för beslut om avdrag, samtidigt som de inte påför onödig administrativ börda för de skattskyldiga. Risken för fel kan minskas genom att så långt det är möjligt använda förifylld information från tredje part, t.ex. från arbetsgivares kontrolluppgifter och register från andra myndigheter. Utöver detta kan den information som Skatteverket lämnar till deklارانterna inför och i samband med

deklarationen bidra till att förebygga oavsiktliga misstag. Resonemanget kan sammanfattas med följande kriterier:

- Skatteverket bör ha en genomtänkt strategi för hur vägledande information kan bidra till att minska skattefelet från felaktiga avdrag.
- Skatteverket bör ha utformat deklaraionsblanketter med bilagor och tillhörande e-tjänster så att myndigheten, med rimlig arbetsinsats av de skattskyldiga, får de uppgifter den behöver för att kunna fatta riktiga beslut om yrkade avdrag.
- Skatteverket ska ha säkerställt att myndigheten har inhämtat relevant och tillgänglig information från andra källor (tredje part) för att kunna fatta riktiga beslut om yrkade avdrag.
- Skatteverket bör uppmärksamma regeringen på behov av regeländringar som kan behövas för att minska skattefelet från privatpersoners avdrag.

1.4 Metod och genomförande

Granskningen har genomförts av en projektgrupp bestående av Bengt Lewin (projektledare) och Dan Sölverud. En referensperson har lämnat synpunkter på granskningsupplägg och på ett utkast till granskningsrapport: Matts Karlsson, tidigare avdelningschef på Ekonomistyrningsverket och departementsråd och enhetschef i Finansdepartementet. Företrädare för Regeringskansliet (Finansdepartementet) och Skatteverket har fått tillfälle att faktagranska och i övrigt lämna synpunkter på ett utkast till granskningsrapport.

Granskningen bygger på genomgång av interna styrdokument, riskanalyser och annat internt material, intervjuer med företrädare för Skatteverkets beskattningsverksamhet samt analys av kontrollstatistik som Skatteverket har tagit fram på begäran av Riksrevisionen. Genomgången av internt material har skett på plats hos Skatteverket och använts som underlag för intervjufrågor.

Statistiken som togs fram för vår räkning avser kontroller riktade mot felaktiga avdrag inkomståren 2022–2024, som deklarerades 2023–2025. Kontrollstatistiken omfattade avidentifierade uppgifter på individnivå om bland annat deklarerade och beslutade resekostnader, deklarerade och beslutade avdrag för förbättringsutgifter, urvalstyp, urvalsträffar, om urvalsträffarna har utretts eller inte och, för beslut om reseavdrag, om dessa har fattats maskinellt eller inte. Statistiken har använts för att bedöma effektiviteten i Skatteverkets kontroller av yrkade avdrag för resekostnader och förbättringsutgifter. Tidsserien begränsades till tre år med hänsyn till att en längre tidsserie skulle ha skapat en större arbetsbörda för Skatteverket.

2 Skatteverkets hantering av felaktiga avdrag

Egna ändringar i inkomstdeklarationen i form av avdragsyrkanden innebär en förhöjd risk för fel. De monetärt största felkällorna är avdrag för resor till och från arbetet och avdrag för förbättringsutgifter vid avyttring av privatbostad. Kapitlet innehåller en översikt om dessa avdrag och om hur Skatteverket arbetar för att minska skattefelet från avdragen.

2.1 Privatpersoners avdrag i inkomstdeklarationen

I inkomstbeskattningen gäller som huvudregel att utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster får dras av som kostnad. Privata levnadskostnader är normalt inte avdragsgilla. Utgifter för resor mellan bostaden och arbetsplatsen är privata levnadskostnader eftersom de i grunden beror på val av bostadsort. Men skäligena utgifter för arbetsresor får ändå dras av eftersom de har ansetts ha ett visst samband med inkomstens förvärvande.⁸ Andra avdrag i inkomst av tjänst är avdrag för dubbel bosättning, tjänsteresor och övriga utgifter. Avdragsrätten för arbetsresor gäller både inkomster av tjänst och näringsverksamhet.

Huvudregeln om avdragsrätt gäller även i inkomstslaget kapital. Privatpersoner som ska deklarera vinst eller förlust efter avyttring av privatbostad kan göra avdrag för försäljningsutgifter, vissa förbättringsutgifter och vissa kostnader vid köpet av bostaden. Utöver avdrag vid bostadsförsäljning förekommer även andra avdrag i inkomstslaget kapital, såsom avdrag för ränteutgifter och kapitalförluster vid försäljning av värdepapper och andra tillgångar samt schablonavdrag vid uthyrning av privatbostad. Även kapitalförluster dras av.

2.1.1 Avdrag för resor till och från arbetet

Privatpersoner har rätt att göra avdrag för resor till och från arbetet för kostnader som överstiger 15 000 kronor.⁹ Rätten till avdrag påverkas bland annat av avståndet mellan hemmet och arbetsplatsen, val av transportmedel och tidsvinst med valt transportmedel jämfört med kollektivtrafik. För resor med egen bil är avdraget 25 kronor per mil om alla förutsättningar är uppfyllda.¹⁰

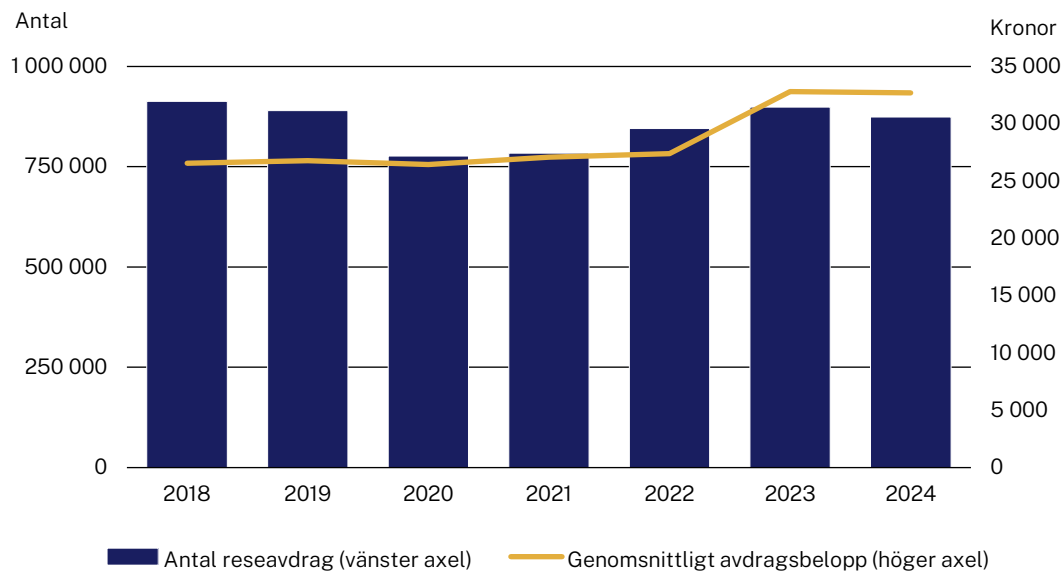
Reseavdraget är det vanligast förekommande avdraget som privatpersoner gör i inkomstdeklarationen. Inkomståren 2018–2024 gjordes i genomsnitt 854 000 avdrag per år, vilket totalt minskade underlaget för inkomstskatt med 24,4 miljarder kronor per år. Under pandemiåren gjordes något färre avdrag än normalt.

⁸ SOU 2019:36, s. 48.

⁹ Beloppsgränsen gäller från och med inkomstår 2026 (deklarationen 2027), se 12 kap. 2 § inkomstskattelagen. Tidigare gällde beloppsgränsen 11 000 kronor.

¹⁰ Förutsättningarna för avdrag regleras i 12 kap. 26–31 §§ inkomstskattelagen och Skatteverkets allmänna råd SKV A 2022:38.

Diagram 1 Avdrag för resor till och från arbetet inkomståren 2018–2024

Källa: Skatteverkets statistikportal, hämtad 2026-03-16, *Inkomster och avdrag redovisade i inkomstdeklaration 1*.

Den som yrkar avdrag för resor till och från arbetet ska fylla i totalbeloppet för sina resekostnader under inkomståret under Avdrag – Tjänst i inkomstdeklarationen.¹¹ Skatteverket minskar sedan automatiskt avdraget med gällande beloppsgräns. Först vid en eventuell kontroll måste deklaranten kunna visa upp underlag som styrker rätten till avdrag och de utgifter man uppgivit. Det kan till exempel handla om fakturor för bensinkort och besiktnings-/serviceprotokoll för egen bil som visar mätarställning vid olika tidpunkter.

Vid kontroller av slumpmässigt utvalda deklarationer med reseavdrag har det visat sig att cirka sju av tio reseavdrag antingen ändras av Skatteverket eller avslås helt. De vanligaste felen vid kontroll är att deklaranten inte kan styrka de kostnader som uppgivits, att man gjort avdrag för resor med bil trots att kravet på tidsvinst inte är uppfyllt samt att avdraget har beräknats fel, till exempel avseende antal resdagar eller avstånd mellan bostad och arbetsplats.¹²

2.1.2 Avdrag vid avyttring av privatbostad

Inom inkomstslaget kapital är det möjligt att göra avdrag vid beräkning av kapitalvinst eller kapitalförlust vid försäljning av privatbostadsfastighet (småhus och ägarlägenhet) eller privatbostadsrätt. Försäljningsutgifter, till exempel mäklarsvode och besiktning, får dras av. Utgifter för vissa renoveringar, så kallade förbättringsutgifter, får också dras av, men bara de år de sammanlagt uppgår till minst 5 000 kronor. Som förbättringar räknas ny-, till- eller ombyggnad samt

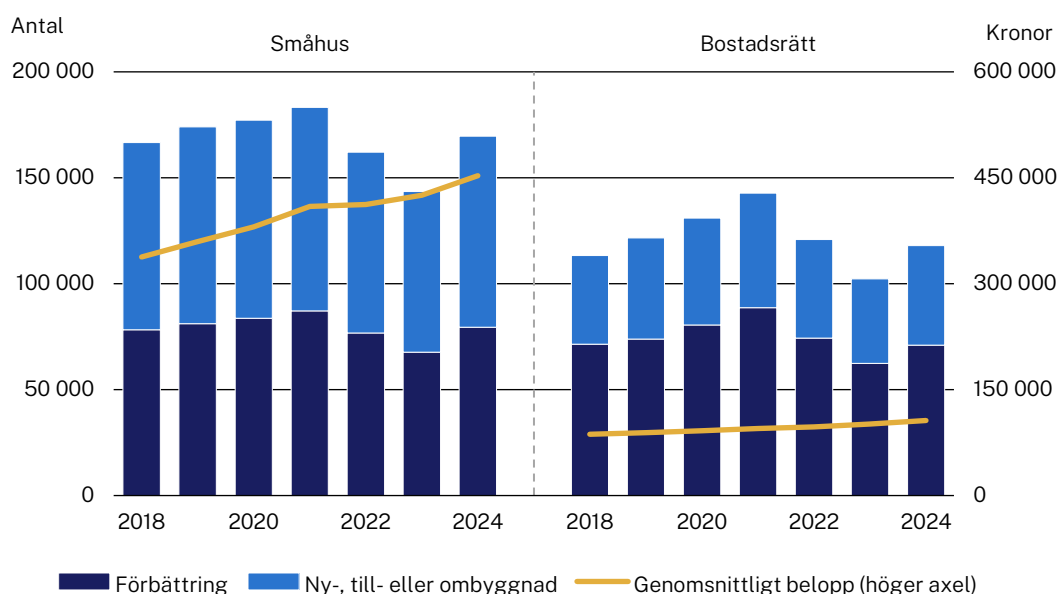
¹¹ Reseavdrag kan även göras i inkomstslaget näringsverksamhet, t.ex. av enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag.

¹² E-post från Skatteverket, 2025-10-08

förbättrande reparationer och underhåll. Ny-, till- eller ombyggnad ger avdrag för hela utgiften. Utgifter för förbättrande reparationer och underhåll får dras av om de avser försäljningsåret eller de fem föregående åren, och endast om åtgärderna har gjort att fastigheten eller bostadsrätten är i bättre skick vid försäljningen än vid köpet. Vissa kostnader i samband med köpet av bostaden, som lagfart och pantbrev (stämpelskatt), ger också rätt till avdrag.¹³

Avdrag för förbättringsutgifter är beloppsmässigt stora. Inkomståren 2018–2024 gjordes 256 000 årliga avdrag avseende förbättringsutgifter vid försäljning av bostadsrätt och småhus vilka i genomsnitt uppgick till 57,3 miljarder kronor per år.

Diagram 2 Avdrag för förbättringsutgifter och ny-, till- eller ombyggnad inkomståren 2018–2024

Källa: Skatteverkets statistikportal, hämtad 2026-03-16, Försäljning av småhus och bostadsrätt.

Vid försäljning av privatbostad med vinst deklarerar kapitalvinster som ska beskattas under Inkomster – Kapital utifrån uppgifter om bland annat försäljningspris, försäljningsutgifter, inköpspris och förbättringsutgifter. Vid försäljning med förlust fylls den beräknade kapitalförlusten i under Avdrag – Kapital. Av kapitalvinster på en privatbostad ska 22/30 tas upp till beskattning och av kapitalförlusten ska 50 procent dras av.¹⁴ Detaljerade uppgifter för beräkning av vinst eller förlust lämnas i bilaga K5 (Försäljning småhus) och K6 (Försäljning bostadsrätt). Först vid en eventuell kontroll behöver lämnade uppgifter om till exempel storleken på förbättringsutgifter styrkas med underlag.

¹³ Bestämmelserna finns i 45 och 46 kapitlet i inkomstskattelagen.

¹⁴ Se 45 kap. 33 § och 46 kap. 18 § inkomstskattelagen.

Vid slumpmässiga kontroller är underlaget för beräkning av kapitalvinst eller kapitalförlust ofta felaktigt – i tre av fyra fall i bilaga K5 och i hälften av fallen i bilaga K6, särskilt när det gäller förbättringsutgifter. De vanligaste felen vid kontroll är att deklaranter saknar underlag för sina uppgivna kostnader, att avdrag har gjorts med för stor del av kostnaden vid förbättrande reparationer och underhåll (bland annat för att inte tillräcklig hänsyn tagits till slitage) samt att man gjort avdrag för eget arbete.¹⁵

2.2 Skatteverkets arbete för att säkerställa korrekt skatt

Skatteverket ska bland annat säkerställa att privatpersoner och företag betalar rätt skatt och avgifter. Skillnaden mellan de teoretiskt riktiga och de fastställda beloppen för skatter och avgifter (skattefelet) ska vara så liten som möjligt. Nedan beskriver vi kortfattat hur Skatteverket arbetar för att minska skattefelet samt hur verksamhetslogiken ser ut för de olika åtgärderna.

2.2.1 Identifiering, analys och värdering av risker

Skatteverkets arbete för att minska skattefelet utgår från den så kallade skattefelsmodellen. Modellen beskriver antaganden för hur olika åtgärder påverkar skattefelet i en effektkedja. Enligt modellen är vägledning, strukturutveckling, attitydpåverkan och kontroll möjliga åtgärder för att påverka de mekanismer som ligger bakom riskerna för fel. Den metod som används i riskhanteringen utgår från en riskhanteringsmodell, som ska skapa en struktur och spårbarhet för att identifiera, analysera och värdera risker som underlag för prioritering, planering, urval och genomförande av åtgärder mot riskerna.¹⁶

2.2.2 Åtgärder för att minska skattefelet

Skatteverket riktar och bedriver kontroller inom områden där de antas ge bästa möjliga effekt och inom områden där risken för fel och fusk bedöms vara hög. I kontrollverksamheten granskas och bedöms information, källor och system i syfte att säkerställa riktigheten i tillgängliga uppgifter, minimera både skatte- och folkbokföringsfelet, öka den framtida regelefterlevnaden och stärka allmänhetens förtroende för myndigheten. För att ge bästa möjliga effekt behöver kontrollerna ske i kombination med skattefelsmodellens övriga åtgärder.¹⁷

Samtliga deklARATIONER som privatpersoner lämnar in till Skatteverket genomgår inledningsvis maskinella kontroller för att rätta uppenbara fel och fastställa korrekt skatt. En mindre andel ärenden faller ut för manuell handläggning.¹⁸ Utöver dessa kontroller görs riskbaserade urval för ytterligare kontroll, så att kontrollresurserna

¹⁵ E-post från Skatteverket, 2025-10-08.

¹⁶ Skatteverket, *Skatteverkets årsredovisning 2025, 2026*, s. 44.

¹⁷ E-post från Skatteverket, 2026-06-17.

¹⁸ Ärenden som inte kan hanteras maskinellt avser exempelvis fall med felsummeringar eller felaktiga överföringar mellan blanketter (framför allt i pappersdeklARATIONER), samt ärenden där den skattskyldiga har lämnat övriga upplysningar i deklARATIONEN. Enligt Skatteverkets årsredovisning har andelen manuellt hanterade ärenden de senaste åren legat på cirka 8 procent (cirka 650 000 ärenden 2025).

kan inriktas mot ärenden där de förväntas ha störst effekt. Kontrollerna utförs i huvudsak manuellt genom så kallade skrivbordskontroller, där den skattskyldiga ombeds styrka sina uppgifter. Förutom att kontrollerna korrigerar fel har de ett förebyggande syfte genom att de antas påverka den upplevda upptäcktsrisken och därmed de skattskyldigas framtida beteende (attitydpåverkan). Utöver den ökade skatteintäkten kan kontrollverksamheten även bidra till att skapa förtroende hos allmänheten, men kan även skada förtroendet om den inte bedrivs på ett bra sätt.¹⁹

Vid sidan av kontroller kan Skatteverket motverka skattefelet genom vägledande information och genom åtgärder som begränsar utrymmet att göra fel i deklarationen (strukturutveckling). Vägledning handlar om att informera privatpersoner och företag i syfte att öka kunskapen om gällande regelverk och Skatteverkets tjänster och processer. Detta antas förbättra förutsättningarna att göra rätt och öka motivationen att göra rätt från början så att skattefelet minskar.

Ett exempel på minskat felutrymme är att Skatteverket sedan många år tillbaka använder tredjepartsinformation från arbetsgivare, myndigheter och banker, och därigenom kan fylla i en stor del av deklarationsuppgifterna i förväg. Tredjepartsuppgifter är i regel behäftade med mindre osäkerhet än egenrapporterade uppgifter.²⁰ Skatteverket kan även motverka skattefelet genom att få till stånd regelförenklningar via hemställan till regeringen om författningsändring.

2.2.3 Så väljer Skatteverket ut vilka som ska kontrolleras

Skatteverket har tre huvudsakliga metoder för att välja ut vilka deklarationer som ska kontrolleras: regelurval, AI-baserade urval och slumpurval.²¹

Regelurvalen består av urvalsregler med villkor som tar sikte på olika företeelser och situationer inom de skattefelsrisker som Skatteverket bedömer är relevanta att kontrollera. Urvalsreglerna fångar både uppenbara fel (exempelvis felsummeringar eller avdragsyrkanden utan arbetsinkomst) och identifierar deklarationer där risken för fel typiskt sett är hög, till exempel avdragsyrkanden över vissa belopp eller avvikande beteenden jämfört med tidigare år. Det finns totalt cirka 250 urvalsregler för privatpersoners deklarationer (Inkomstdeklaration 1). Regelurvalen genererar ingen riskpoäng på skattebetalarnivå, utan innebär att den som träffas av en viss uppsättning villkor ska kontrolleras. Den som inte träffas av villkoren kontrolleras inte.²²

Som komplement använder Skatteverket även en maskininlärningsbaserad AI-modell för kontrollurval mot reseavdrag och avdrag för övriga utgifter under inkomst av tjänst. Modellen har tagits fram för att kunna hitta så kallade avdragstestare, det vill säga deklaranter som testat att ange ett felaktigt belopp för resor till och från arbetet

¹⁹ E-post från Skatteverket, 2026-06-17.

²⁰ Skatteverket, *Skattefelsrapport 2025*, 2026, s. 18.

²¹ Det finns också en scoringmodell för kontrollurval av omprövningsärenden.

²² Intervju med företrädare för Skatteverket, 2025-12-18.

(eller övriga utgifter), och som räknar med att de kan ignorera eventuella frågor från Skatteverket utan andra konsekvenser än ett nekat avdrag. Detta eftersom ett uteblivet svar inte ger tillräcklig grund för skattetillägg (se vidare avsnitt 4.3.1). AI-urvalen testades första gången 2021 (för inkomståret 2020) och ökades i omfattning 2022. Modellen genererar en riskpoäng för varje deklaration, som uttrycker sannolikheten för att den skattskyldiga inte svarar på en förfrågan om att styrka yrkat avdrag.²³

Personer som träffas av urval mot reseavdrag (även regelurval) får en maskinellt utskickad förfrågan om att styrka avdraget med underlag. För yrkanden där inget svar inkommer, nekas hela avdraget genom ett massbeslut utan att några manuella kontroller behöver göras. Skatteverket gör också slumpurval, dels för att bedöma skattefelets storlek (se avsnitt 3.1.1), dels för att validera den AI-baserade modellen för urval riktade mot avdrag för resor och övriga utgifter.

²³ Intervju med företrädare för Skatteverket, 2026-01-30.

3 Prioriteringen av åtgärder mot felaktiga avdrag

Skatteverkets prioritering av åtgärder och resurser mot skattefelet från felaktiga avdrag bör utgå från analyser av riskerna för fel och vilka åtgärder som är mest effektiva i förhållande till insatta resurser. Om marginalnyttan (den extra skatteintäkten) av en kontroll tydligt överstiger marginalkostnaden kan det vara motiverat att öka antalet kontroller.

Detta är våra viktigaste iakttagelser om prioritering av åtgärder mot felaktiga avdrag:

- Skatteverket har god kännedom om det kontrollerbara skattefelet och riskbilden för felaktiga avdrag från privatpersoner.
- Risk- och kundanalyser används som underlag för prioritering av åtgärder. Riskområden som innefattar felaktiga avdrag i privatpersoners deklarationer ges låg prioritet jämfört med riskområden där risken för samhällsskada bedöms högre.
- Endast en liten andel av kontrollresurserna riktas mot privatpersoners avdrag. En stor del av resurserna inom privatpersonsbeskattningen används i stället för fastställandet av skatt utifrån lämnade uppgifter.
- Skatteverket följer löpande upp kontrollverksamheten och räckvidden för vägledande insatser. Uppföljningen används för att anpassa kontrollurvalen för förbättrad träffsäkerhet och för planering av verksamheten, men ger begränsad information om åtgärdernas effektivitet i förhållande till insatta resurser.
- Effekstudier och fördjupade analyser av indirekta effekter på individnivå har genomförts för kontroller av reseavdrag. Motsvarande analyser saknas för kontroller av förbättringsutgifter och för vägledande informationsinsatser. Det finns heller inga analyser om kontrollernas allmänpreventiva effekter.

3.1 Prioritering av åtgärder mot felaktiga avdrag utgår från riskanalyser

Skatteverket har god tillgång till relevanta data om skattefelet och riskbilden för felaktiga avdrag. Styrningen av åtgärder för att minska skattefelet utgår från riskanalyser. Högre prioriterade riskområden och betydande resursåtgång inom det löpande arbetet med att fastställa korrekt skatt innebär att få kontroller riktas mot privatpersoners avdrag. Prioriteringen av åtgärder mot felaktiga avdrag omfattar inte enbart kontroller, utan även förebyggande insatser såsom vägledande information och utveckling av deklarationstjänster. Risk- och kundanalyser används därmed även som underlag för valet av sådana insatser.

3.1.1 Skatteverket har god kännedom om skattefelet från avdrag

Skatteverket har ett regeringsuppdrag att vart fjärde år bedöma skattefelets storlek och utveckling. Den senaste bedömningen redovisades i Skatteverkets årsredovisning 2025 och i en separat rapport.²⁴ Skatteverket betonar att skattefelsbedömningar i allmänhet är behäftade med stor osäkerhet, och att resultaten därför bör tolkas med försiktighet. När det gäller privatpersoners avdrag är det dock möjligt att göra en relativt exakt bedömning av det kontrollerbara skattefelet. Det beror dels på att alla yrkade avdrag är kända, dels på att bevisbördan för avdragen ligger hos skattebetalaren. Som tidigare nämnts uppgår skattefelet från både reseavdrag och avdrag för förbättringsutgifter till väsentliga belopp, vilket också ingick i motivbilden till Riksrevisionens granskning.

Skattefelet från felaktiga avdrag beräknas med en relativt enkel metod.

Utgångspunkten är det genomsnittliga fel som upptäcks vid kontroller av ett slumpmässigt urval individer. Detta genomsnittliga fel (kronor per person) skalas upp till den målpopulation som urvalet dragits från. Det fel som redan korrigerats genom kontroll dras bort för att få det kvarvarande skattefelet.²⁵

Målpopulationen utgörs av en avgränsning av alla som yrkar avdrag. För reseavdrag har bland annat dödsbon exkluderats, liksom yrkanden som motsvarar en skatteminskning på mindre än 2 000 kronor. För grupper utanför målpopulationen antas skattefelet, i förhållande till genomsnittligt avdrag, vara lika stort som för individerna som ingår i målpopulationen.

I den senaste skattefelsrapporten har Skatteverket också gjort en särskild skattefelsbedömning för reseavdrag, baserat på de slumpkontroller som används för validering av den tidigare nämnda AI-modellen för urval mot reseavdrag. Den särskilda bedömningen skiljer sig från den ordinarie genom att den avser en mer aktuell tidsperiod och redovisas per år. I den särskilda bedömningen beaktas inte grupper utanför bedömningens målpopulation, främst eftersom dessa inte kan hanteras maskinellt (ca 300 000 personer som också yrkat avdrag)²⁶. Skatteverket uttalar sig inte om skattefelet utanför målpopulationen. I praktiken innebär dock avgränsningen ett antagande om att det inte finns några felaktiga avdrag i den gruppen. En förtjänst med den särskilda skattefelsbedömningen är att den möjliggör bedömning av skattefelet baserat på mer aktuella uppgifter. Dessutom krävs inga särskilda slumpkontroller, eftersom beräkningarna i stället kan baseras på kontroller som ändå görs i annat syfte.

²⁴ Skatteverket, *Skattefelsrapport 2025, 2026*.

²⁵ E-post från Skatteverket, 2026-03-11.

²⁶ E-post från Skatteverket, 2026-03-11.

3.1.2 Kund- och riskanalyser bildar underlag för prioritering av åtgärder

Skatteverkets interna styrning av åtgärder för att minska skattefelet utgår från verksamhetsplanen och interna styrdokument. Sedan en omorganisation 2024 hanteras kundanalys och analys av samtliga externa regelefterlevnadsrisker samlat från att tidigare ha hanterats i separata processer. Riskerna kategoriseras i ett tiotal övergripande riskområden och kopplas även samman med olika så kallade kundsituationer, såsom "Arbeta och få pension", som omfattar avdrag för resor till och från arbetet, och "Bo och flytta", där försäljning av privatbostad ingår.²⁷ Felaktiga avdrag ingår i riskområdet felaktigt materiellt redovisade skatter och avgifter. Såväl felaktiga reseavdrag som felaktiga avdrag för förbättringsutgifter är relativt högt värderade delrisker.²⁸

Riskbaserade kontroller och vägledande informationsinsatser utgör endast en begränsad del av arbetet med privatpersoners beskattning. Av omkring 1 000 årsarbetskrafter som arbetar med detta område (2025) avsätts cirka 150 årsarbetskrafter till kontroller av Inkomstdeklaration 1 (löntagare och enskilda näringsidkare), medan arbetet med vägledande information på Skatteverkets webbplats, i broschyrer och i deklarationsutskicket till privatpersoner omfattar cirka 9 årsarbetskrafter.^{29 30} Vägledning används parallellt med kontroller och syftar främst till att förebygga fel, snarare än att ersätta kontrollverksamhet. Den begränsade resursinsatsen för kontroller förklaras delvis av att andra riskområden inom Skatteverkets samlade uppdrag prioriteras högre, till exempel riskområdet oredovisad arbetskraft, som omfattar allvarligt skatteundandragande där risken för samhällsskada bedöms som hög.³¹ Det förklaras också av att merparten av de manuella resurserna inom privatpersonbeskattningen binds upp i det löpande arbetet med att fastställa korrekt skatt utifrån inlämnade underlag. Återstående resurser kan användas för kontroll.³²

3.1.3 Få kontroller riktade mot privatpersoners avdrag

Efter att samtliga privatpersoners inkomstdeklarationer har passerat genom Skatteverkets urvalsfilter (jämför avsnitt 2.2.3) är det i praktiken få deklarationer som väljs ut för ytterligare kontroll och därefter faktiskt kontrolleras. De begränsade resurser som Skatteverket avsätter till kontrollinsatser inom privatpersonbeskattningen fokuserar främst på avdrag för resor till och från arbetet och övriga utgifter inom inkomstslaget tjänst.³³ För dessa kategorier finns, som tidigare nämnts, också ett särskilt AI-baserat urval som syftar till att identifiera

²⁷ E-post från Skatteverket, 2026-02-05.

²⁸ E-post från Skatteverket, 2026-06-17.

²⁹ Skatteverket, *Skatteverkets årsredovisning 2025*, 2026, s. 64; e-post från Skatteverket 2026-02-09 och 2026-06-17.

³⁰ Antalet årsarbetskrafter totalt är Riksrevisionens beräkning baserat på 185 dagar operativ tid per årsarbetskraft 2025. I resurserna för vägledning ingår inte personal i Skatteverkets telefonservice för allmänna frågor (Skatteupplysningen). Antalet årsarbetskrafter i Skatteupplysningen kopplat till privatpersonbeskattning uppgick till 200 år 2025.

³¹ Riksrevisionen, *Skatteverkets åtgärder mot svartarbete*, 2025.

³² Intervju med företrädare för Skatteverket, 2025-12-03.

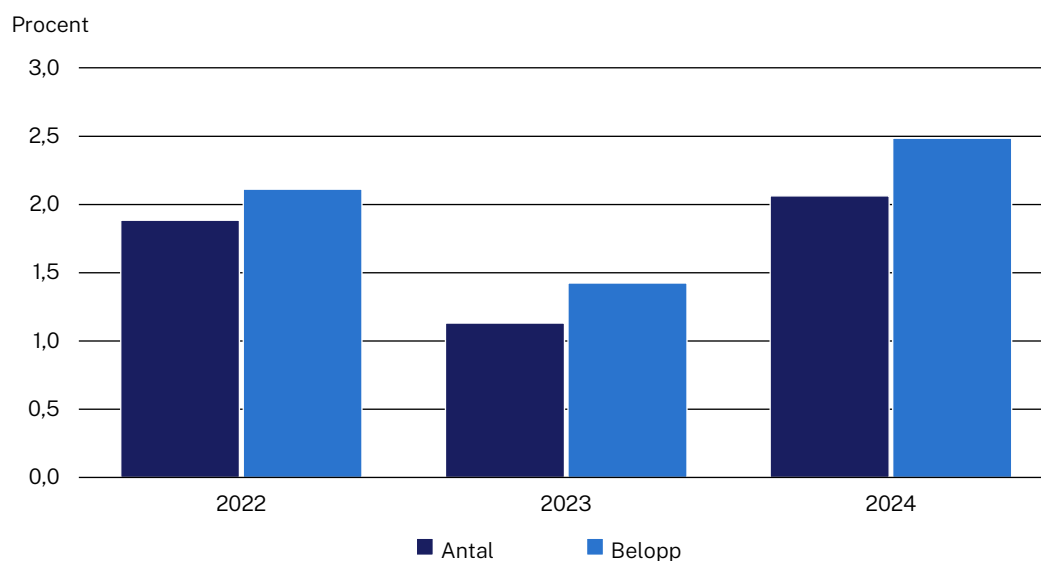
³³ Skatteverket, *Skatteverkets årsredovisning 2025*, 2026, s. 47.

deklaranter som mest troligt inte svarar på Skatteverkets förfrågningar. Vid uteblivet svar kan avdragsyrkandet avslås med maskinell hantering, men skattetillägg för oriktig uppgift påförs inte (se vidare avsnitt 4.3.1).

Trots delvis maskinell hantering är det en mycket liten andel yrkade reseavdrag som väljs ut och kontrolleras. Diagram 3 visar antalet kontroller riktade specifikt mot reseavdrag som andel av det totala antalet yrkanden perioden 2022–2024. År 2022 avsatte Skatteverket särskilda medel för reseavdragen i en tillfällig satsning, vilket förklarar att kontrollandelen minskade markant året efter. År 2024 utökades AI-urvalet kraftigt, vilket ledde till att andelen kontrollerade yrkanden steg igen.

Det bör noteras att avdrag kan nekas eller ändras även av andra skäl, till exempel när deklARATIONER fastnar i urval mot orimliga belopp eller då en handläggare i samband med annan granskning även utreder avdragsyrkanden. Totalt ändrades 1,9 procent av alla yrkade reseavdrag (3,8 procent av yrkat belopp) inkomståren 2022–2024.

Diagram 3 Kontroller riktade mot reseavdraget, antal kontroller som andel av antal yrkanden, respektive summan av kontrollerade avdrag (belopp i kronor) som andel av summan yrkade avdrag, 2022–2024

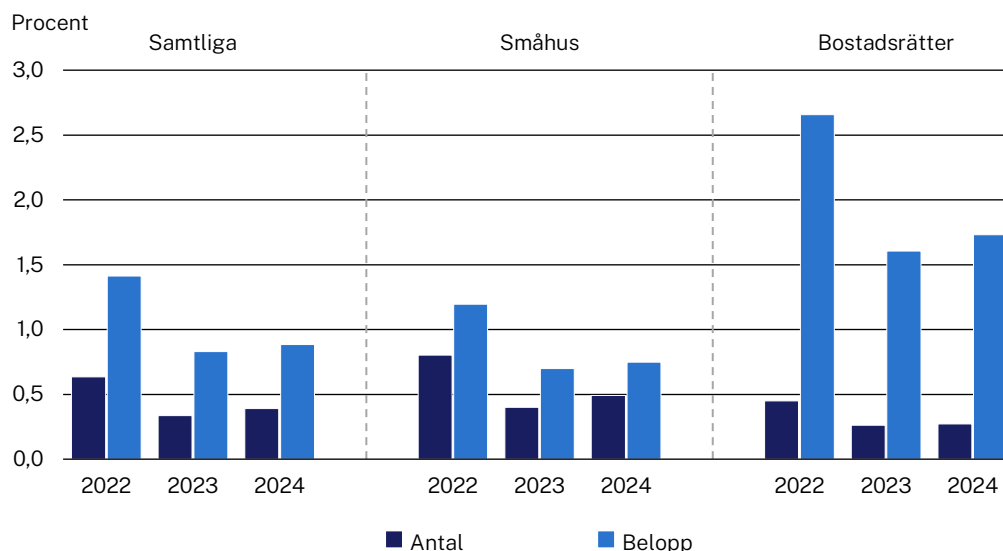
Källa: Riksrevisionens bearbetning av uppgifter från Skatteverket.

Utöver kontroller av avdrag för resor till och från arbetet och övriga utgifter inom inkomstslaget tjänst, genomförs även kontroller av bland annat försäljningar av fastigheter och bostadsrätter.³⁴ Dessa kontroller avser i huvudsak avdrag för förbättringsutgifter som gjorts vid beräkningen av kapitalvinst. Som framgår av diagram 4 var det bara en bråkdel av yrkade avdrag för förbättringsutgifter som valdes ut och kontrollerades under perioden 2022–2024. Särskilt låg var andelen kontroller avseende de yrkanden som gjordes i samband med försäljning av bostadsrätt. För såväl småhus som bostadsrätter har kontrollandelen minskat drastiskt mellan 2022

³⁴ Skatteverket, *Skatteverkets årsredovisning 2025, 2026*, s. 47.

och 2023, och endast en mindre del av den minskningen återtogs 2024. Totalt under den granskade perioden ändrades 0,9 procent av alla yrkade avdrag för förbättringsutgifter (1,8 procent av yrkat belopp).

Diagram 4 Kontroller riktade mot deklarerade förbättringsutgifter vid beräkning av kapitalvinst vid bostadsförsäljning, antal kontroller som andel av antal yrkanden, respektive summan av kontrollerade avdrag (belopp i kronor) som andel av summan yrkade avdrag, 2022–2024

Källa: Riksrevisionens bearbetning av uppgifter från Skatteverket.

Att andelen kontrollerade yrkanden är lägre för avdrag för förbättringsutgifter än för reseavdrag beror dels på att förbättringsutgifterna har prioriterats lägre, dels på att kontroller av kapitalvinst vid bostadsförsäljning är mer komplicerade och därför kräver både högre kompetens och mer tid per ärende.³⁵ Delvis maskinella kontroller av reseavdrag bidrar till att tidsåtgången per ärende är lägre på det området.

Sammantaget är det en mycket liten andel av privatpersoners yrkanden om avdrag för resor till och från arbetet och förbättringsutgifter i samband med bostadsförsäljning som väljs ut och kontrolleras av Skatteverket. Kontrollarbetet kompletteras av vägledande information. Prioriteringarna följer i stort av Skatteverkets övergripande riskprioritering och av att en betydande del av resurserna inom privatpersonbeskattningen måste tas i anspråk för det löpande arbetet med att fastställa korrekt skatt utifrån inkomna underlag.

3.2 Begränsad uppföljning om åtgärdernas effektivitet

Skatteverket följer löpande upp arbetet med kontroller och justerar vid behov sina urvalsmetoder. Uppföljning sker också av e-tjänster och andra vägledande insatser, men bara vad gäller räckvidd och användning. Skatteverket har genomfört studier som ger kompletterande kunskap om både direkta och indirekta effekter på

³⁵ Intervju med företrädare för Skatteverket, 2025-12-03.

individnivå av kontroller mot felaktiga reseavdrag. Det har inte gjorts några effektstudier om vare sig kontroller av förbättringsutgifter eller av vägledande insatser. Sammantaget ger Skatteverkets kunskapsunderlag begränsad information om vilka åtgärder som är mest effektiva i förhållande till insatta resurser.

3.2.1 Den löpande verksamhetsuppföljningen kan inte användas för att bedöma åtgärdernas effektivitet

Resultatet av genomförda kontroller följs upp med olika nyckeltal. Det viktigaste måttet för att bedöma kontrollurvalens kvalitet är ändringsfrekvens, det vill säga andelen utvalda ärenden (urvalsträffar) som leder till beslut om ändrad skatt. Skatteverket följer även upp andelen urvalsträffar som utreds (utredningsfrekvens). Uppföljningen används främst för att justera urvalsreglerna i syfte att öka träffsäkerheten och för att anpassa antalet urvalsträffar till den operativa verksamhetens mottagningskapacitet.³⁶ Urvalen mot reseavdrag följs även upp med avseende på andel maskinell hantering och för att säkerställa att AI-urval mot reseavdrag inte systematiskt missgynnar någon grupp.³⁷ Uppföljningen ger dock inte ett fullständigt underlag för att bedöma kontrollernas effektivitet.

I Skatteverkets system går det bland annat att också följa ändrad skatt att betala till följd av händelser som inträffar i varje ärende. Det är dock inte möjligt att på ett enkelt sätt få fram uppgifter om hur stor ändring en kontroll har lett till, relaterat till yrkat belopp. Orsaken är att yrkanden i många fall ändras flera gånger under deklarationsperioden, vilket innebär svårigheter att identifiera just det yrkande som låg till grund för att kontrollen inleddes.³⁸

Kostnader för kontroller av privatpersoners inkomstdeklarationer följs upp på aggregerad nivå men Skatteverket har ingen tidredovisning på ärendenivå, vilket innebär att det inte går att följa upp kostnader specifikt för kontroller av reseavdrag eller avdrag för förbättringsutgifter. Som stöd för planering och resursdimensionering använder Skatteverket i stället produktionstal med målvärden för hur lång tid olika typer av ärenden bör ta. Enligt dessa produktionstal ska en handläggare i genomsnitt hinna med fyra kontroller av reseavdrag per arbetsdag. För granskning av förbättringsutgifter beräknas ett ärende per arbetsdag.³⁹

Utöver kontroller följer Skatteverket upp användningen av e-tjänster och andra vägledande insatser, bland annat genom statistik över användning och antal klick i samband med kommunikationsinsatser. Denna uppföljning ger viss information om räckvidd och användning, men kan inte användas för att dra slutsatser om den vägledande informationens effekter på regelförföljningen.

³⁶ Intervju med företrädare för Skatteverket, 2025-12-18.

³⁷ Intervju med företrädare för Skatteverket, 2026-01-30.

³⁸ E-post från Skatteverket, 2025-12-09.

³⁹ E-post från Skatteverket, 2025-12-09 och 2025-12-16.

Sammantaget innebär detta att Skatteverkets löpande verksamhetsuppföljning i begränsad utsträckning kan användas för att bedöma olika åtgärders effekter i förhållande till insatta resurser.

3.2.2 Effektstudier ger kompletterande kunskap men endast för kontroller av reseavdrag

Utöver den löpande verksamhetsuppföljningen tar Skatteverket fram effektutvärderingar och andra analyser utifrån identifierade kunskapsbehov. För kontroller av reseavdrag finns ett relativt gott kunskapsunderlag i form av studier som belyser såväl direkta kontrollutfall som indirekta beteendeeffekter på individnivå. I en av dessa studier ingår även en kostnads–nyttoanalys.⁴⁰ Däremot saknas motsvarande effektstudier för kontroller av förbättringsutgifter och analyser av andra åtgärder, såsom förändringar i informationsinsatser eller deklarationens utformning.

De studier som Skatteverket genomfört om reseavdrag indikerar att kontroller kan påverka deklaranterens beteende även vid kommande deklarationstillfällen. Resultaten pekar sammantaget mot så kallade individualpreventiva effekter, det vill säga att kontrollerade deklaranter i genomsnitt yrkar lägre avdrag de närmaste åren efter en kontroll eller ett ändringsbeslut.⁴¹ Det har också gjorts en analys om hur arbetskollegor till personer som fått sitt reseavdrag kontrollerat påverkas i sitt eget yrkande av reseavdrag⁴², och en analys om effekten av en förfrågan om att styrka reseavdraget med underlag.⁴³ Utöver analysen om hur kollegor påverkas har man inte genomfört några analyser av kontrollernas bredare allmänpreventiva effekter.

Effektstudierna ger värdefulla insikter om kontroller av reseavdrag, men de avser främst effekter på yrkade avdrag och regelefterlevnad och kvantifierar i mindre utsträckning effekter på skatteintäkter. Skatteverket har i vår genomgång endast i ett enstaka fall redovisat en kostnads–nyttoanalys, och där framgår samtidigt att alternativkostnaden för kontrollen – det vill säga den nytta som resurserna hade kunnat ge i andra utredningar eller riskområden – inte har kunnat beaktas. Myndigheten har inte heller redovisat några skriftliga analyser som stöd för att den nuvarande fördelningen av regel- och AI-baserade urval mot felaktiga reseavdrag är effektiv, se även avsnitt 4.2.3.⁴⁴ Sammantaget ger de interna kunskapsunderlag som vi tagit del av ingen vägledning om kontrollåtgärdernas offentligfinansiella effekter i relation till kontrollkostnader och alternativa användningar av kontrollresurser.

⁴⁰ Skatteverket, *Skattekontrollens effekt på regelefterlevnaden hos privatpersoner*, 2019.

⁴¹ Skatteverket, *Skattekontrollens effekt på regelefterlevnaden hos privatpersoner*, 2019; Skatteverket, *Effekten av ett beslut om sänkt reseavdrag på regelefterlevnaden*, 2022.

⁴² Skatteverket, *Smittar Skatteverkets kontroller bland kollegorna?*, 2025.

⁴³ Skatteverket, *Hur påverkas framtida reseavdrag av en kontroll och agerar personer som testat att göra ett avdrag annorlunda?*, 2024.

⁴⁴ E-post från Skatteverket, 2026-04-17.

4 Kontrollernas effektivitet

Effektiva kontroller mot felaktiga avdrag kännetecknas av att den operativa verksamheten har tillgång till riskurval av god kvalitet och hanterar de deklarationer som valts ut för kontroll. Skatteverkets kontroller bör resultera i att felaktiga avdrag korrigeras och att risken för återkommande fel minskar. I arbetet med kontrollerna bör Skatteverket använda tillgängliga verktyg och befogenheter. Detta är våra viktigaste iakttagelser om kontrollernas effektivitet:

- Skatteverkets kontrollurval mot felaktiga avdrag är träffsäkra, särskilt för reseavdrag, med en klart högre ändringsfrekvens än i slumpvisa kontroller. Metoden med urvalsregler utgör en bra grund för kontrollverksamheten.
- Skatteverkets kontroller av felaktiga avdrag leder i genomsnitt till betydande ändringsbelopp och ökade skatteintäkter.
- Det finns tydliga skillnader i effektivitet mellan olika urvalstyper. Kontroller av förbättringsutgifter samt regelurvalen för reseavdrag är i genomsnitt offentligfinansienligt lönsamma. AI-baserade urval för reseavdrag riktade mot deklaranter med låg svarsfrekvens uppfyller inte sitt effektiviseringssyfte, eftersom urvalet inte i tillräcklig utsträckning fångar deklaranter som inte svarar. Urvalet ger också lägre direkt skatteeffekt än regelurvalen.
- Den indirekta beteendeeffekten är obetydlig bland deklaranter som AI-urvalet särskilt syftar till att fånga, och kunskap saknas om effekterna för dem som trots allt svarar på Skatteverkets förfrågan.
- Kontrollvolymerna gällande reseavdraget och avdraget för förbättringsutgifter är så små att kontrollernas effekter på skattefelet måste betraktas som i det närmaste försumbara.
- Det finns stort utrymme att öka antalet kontroller utan att lönsamheten per kontroll försämrats.
- Skatteverket använder inte uppgiften om arbetsplatsens adress i arbetsgivardeklarationen, trots att den infördes för att stärka kontrollmöjligheterna avseende reseavdrag.

4.1 Urvalen för kontroll är träffsäkra

Eftersom Skatteverket inte har möjlighet att kontrollera samtliga reseavdrag eller samtliga avdrag för förbättringsutgifter, så behöver myndigheten välja ut vilka avdrag som ska kontrolleras.⁴⁵ Ju färre kontroller som görs, desto viktigare blir det att de som kontrolleras väljs ut med god precision. Gällande reseavdraget är kontrollurvalens träffsäkerhet god i den meningen att de kontroller som görs utifrån urvalen ofta

⁴⁵ Det mesta talar också för att det inte vore effektivt att kontrollera alla. Även om våra beräkningar gällande reseavdraget visar att marginalintäkten överstiger marginalkostnaden också för de sista 1 000 kontrollerna, så är sannolikt nettovinsten av kontrollerna större vid en lägre kontrollvolym med träffsäkra urval.

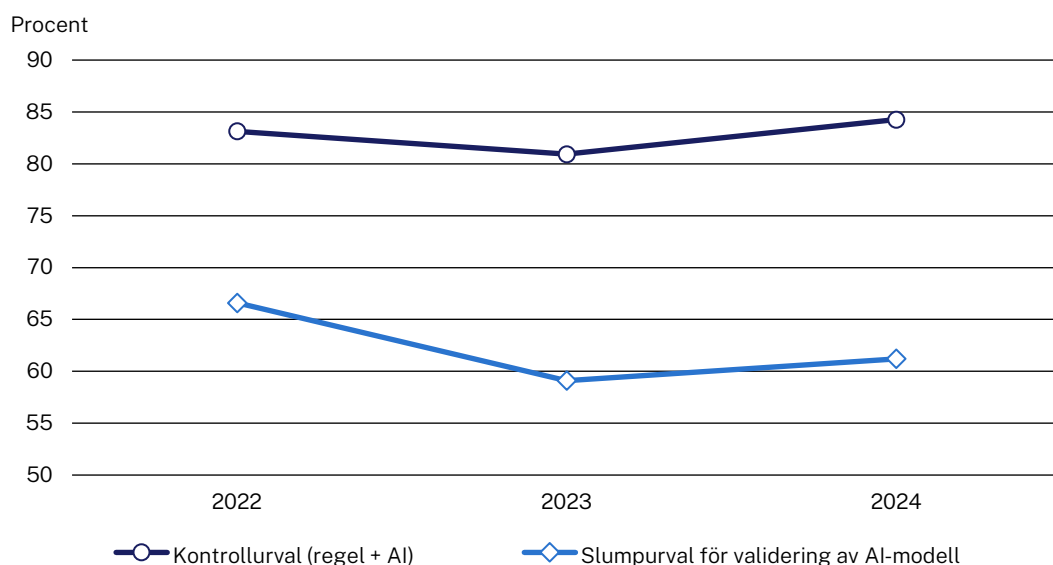
resulterar i att avdraget ändras. Träffsäkerheten är inte riktigt lika god i det urval som riktar sig mot avdrag för förbättringsutgifter. År 2022 ändrades de yrkanden som avsåg småhus i mindre utsträckning än de som valts ut genom skattefelskontrollernas slumpurval.

Det är viktigt att deklARATIONER som valts ut för kontroll i möjligaste mån också kontrolleras, eftersom det annars finns en risk att mer komplexa ärenden prioriteras ned till förmån för enklare. Det är dock sällsynt att reseavdrag som valts ut inte kontrolleras. För avdrag för förbättringsutgifter förekommer detta något oftare, vilket hänger samman med att dessa kontroller är mer resurskrävande och kompetenskrävande.

4.1.1 Hög träffsäkerhet i urvalen mot reseavdrag

Kontrollurvalen mot felaktiga reseavdrag är träffsäkra i den meningen att andelen utvalda deklARATIONER som fått ändrat avdrag eller avslag efter kontroll är hög jämfört med ett slumpvis urval kontrollerade. Förutsatt att kontrollerna handläggs på samma sätt oavsett hur deklARATIONERNA valts ut, kan ändringsfrekvensen vara ett relevant mått på urvalens träffsäkerhet. Ändringsfrekvensen är mellan 80 och 85 procent för de deklARATIONER som valts ut för kontroll, vilket kan jämföras med slumpurvalet i Skatteverkets senaste skattefelsbedömning⁴⁶ där ändringsfrekvensen var 73 procent (medelvärde 2021–2022) eller mellan 59 och 67 procent per år i den särskilda bedömningen baserat på slumpurval för validering av AI-modellen (se diagram 5 och avsnitt 3.1.1).⁴⁷

Diagram 5 Ändringsfrekvens i kontrollurval mot reseavdrag inkomståren 2022–2024 jämfört med slumpurval

Källa: Riksrevisionens bearbetning av uppgifter från Skatteverket.

⁴⁶ Skatteverket, *Skattefelsrapport 2025, 2026*.

⁴⁷ E-post från Skatteverket, 2026-06-17.

4.1.2 Lägre träffsäkerhet i urvalen mot förbättringsutgifter

När det gäller kontroller av yrkade avdrag vid vinst eller förlust från bostadsförsäljning görs regelurval i första hand riktade mot felaktigt angivna förbättringsutgifter. Här var ändringsfrekvensen i kontrollurvalet cirka 60–70 procent under de tre undersökta åren. Träffsäkerheten mätt på detta sätt är låg jämfört med ett slumpvis urval (se tabell 1). Däremot är träffsäkerheten god i bemärkelsen att urvalen mot förbättringsutgifter hittar relativt stora fel (se avsnitt 4.2).

Tabell 1 Ändringsfrekvens i kontrollurval mot förbättringsutgifter inkomståren 2022–2024 jämfört med slumpurvalet i Skatteverkets skattefelskontroller

	2022	2023	2024
Förbättringsutgifter småhus	72	72	61
Förbättringsutgifter bostadsrätter	72	73	57
Förbättringsutgifter totalt	72	73	60
Slumpurval, småhus (Blankett K5)	77*		
Slumpurval, bostadsrätter (Blankett K6)	53*		

Anm.: *Avser medelvärdet av Skatteverkets skattefelskontroller (slumpurval) av inkomster vid försäljning av småhus respektive bostadsrätter inkomståren 2020–2022.

Källa: Riksrevisionens bearbetning av uppgifter från Skatteverket.

Ändringsfrekvensen i slumpurvalet för blankett K5 är mycket hög och till och med högre än i regelurvalet mot förbättringsutgifter avseende småhus. Enligt Skatteverket beror den höga felandelen i slumpurvalet bland annat på att det vid kontroller som görs inom ramen för skattefelskontrollen också görs korrigeringar av mindre fel som i högre grad hade avmarkerats (= inte utretts) i den löpande kontrollen.⁴⁸

Totalt sett ledde regelurvalet för 2024 till ändring i sex av tio fall, vilket är en tydlig försämring jämfört med de två tidigare åren. Den lägre ändringsfrekvensen beror på en ökning i antalet levererade kontrollträffar utan motsvarande ökning av antalet deklARATIONER med ändringar. Skatteverket bedömer att detta huvudsakligen förklaras av tidsbrist eller kompetensbrist hos handläggarna.⁴⁹

4.1.3 Deklarationer som väljs ut för granskning utreds i hög utsträckning

Kontrollen av deklARATIONER påbörjas så snart de första deklARATIONERNA har lämnats in och hanteras i inkommande ordning. Skatteverket följer kontinuerligt hur regelurvalen faller ut på populationen, för att säkerställa att kontrollverksamheten varken får för få eller för många ärenden att hantera. Eftersom urvalen dimensioneras utifrån den operativa verksamhetens mottagningskapacitet är andelen utredda ärenden generellt sett hög. Efter utredningsperiodens slut är utredningsfrekvensen för reseavdrag nära 100 procent. För urval mot förbättringsutgifter har utredningsfrekvensen ökat från 79 till 86 procent under de tre år för vilka vi haft tillgång till kontrollstatistik.

⁴⁸ E-post från Skatteverket, 2026-04-17.

⁴⁹ E-post från Skatteverket, 2026-04-17.

Skatteverket har på senare år introducerat ett maskinellt förfarande för bland annat kontroller riktade mot reseavdraget (se avsnitt 2.2.3). Förfarandet innebär att det på förhand inte med säkerhet går att säga hur stora kontrollresurser en viss urvalsstorlek tar i anspråk, eftersom det kommer att bero på hur många som svarar på Skatteverkets förfrågan (eftersom endast dessa kommer kräva manuell hantering). Urvalens dimensionering kommer därför, utöver den operativa verksamhetens mottagningskapacitet, bero på Skatteverkets bedömning av hur stor andel i urvalet som kommer att svara på Skatteverkets förfrågan.

Enligt Skatteverket förklaras den mycket höga utredningsfrekvensen för reseavdrag delvis av den maskinella hanteringen. För förbättringsutgifter sker hanteringen manuellt, och det är upp till den enskilda handläggaren att avgöra om en förfrågan ska skickas ut eller inte. Vid utredningsperiodens slut kan det förekomma att vissa ärenden som valts ut för kontroll ännu inte har hanterats, till exempel på grund av sjukfrånvaro bland personalen. Sådana situationer vill Skatteverket undvika eftersom det finns en tendens bland handläggarna att ta enklare ärenden först och spara svårare till senare. Följden kan då bli att utredningsvärda ärenden förblir outredda. Enligt Skatteverket är sådana situationer dock ovanliga.⁵⁰

4.2 Kontrollerna är offentligfinansiellt lönsamma och kan ökas väsentligt innan de blir olönsamma

Skatteverkets kontroller av avdragen för resor och förbättringsutgifter är mycket lönsamma, även när endast de direkta effekterna på skatteintäkterna beaktas. Effekten uppstår när avdrag som inte kan styrkas avslås eller sätts ned, samt vid avslag på grund av uteblivet svar.⁵¹

Kostnaden för kontrollerna är låg i förhållande till de skatteintäkter de i genomsnitt genererar. Det gäller både reseavdrag och avdrag för förbättringsutgifter. Kontrollvolymerna kan ökas väsentligt innan kontrollerna blir olönsamma. För reseavdrag indikerar våra beräkningar att marginalintäkten överstiger marginalkostnaden även vid mycket höga kontrollnivåer. Skattefelet kan dessutom motverkas mer effektivt inom befintliga resurser om kontrollerna i större utsträckning baseras på regelurval, i stället för dagens kombination av regelurval och AI-baserat urval.

Utöver de direkta effekterna bedömer Skatteverket att kontroller av reseavdrag också har en indirekt beteendeeffekt på dem som kontrolleras åren efter en kontroll. Den indirekta beteendeeffekten i målgruppen för det AI-baserade urvalet riktat mot deklaranter med låg svarsfrekvens är dock obetydlig, och kunskap saknas om effekterna för den andel av urvalet som ändå svarar.

⁵⁰ Intervju med företrädare för Skatteverket 2025-12-18.

⁵¹ Det händer också att avdrag ändras till skattebetalarens fördel, men det är ovanligt.

Fördjupning: Kontrollernas offentligfinansiella effekter

Skattefelet påverkar de offentliga finanserna. Om skattefelet minskar stärks de offentliga finanserna.

Om skattefelet minskar för att Skatteverket inom befintlig budget prioriterar fler kontroller mot avdragsfel, beror den offentligfinansiella effekten på hur omprioriteringen påverkar andra uppdrag som Skatteverket har. Eftersom även dessa uppdrag kan påverka de offentliga finanserna behöver effekten av fler kontroller vägas mot effekten av det som trängs undan.

Om fler kontroller mot avdragsfel i stället finansieras genom ökade anslag, beror den offentligfinansiella effekten på skillnaden mellan effekten på skatteintäkterna av ökad kontroll och kostnaden för anslagshöjningen. Ökade skatteintäkter från fler kontroller redovisas mot inkomstittel på statsbudgeten, medan beskattningsverksamheten finansieras via Skatteverkets förvaltningsanslag.

Så påverkas skatteintäkterna

Skattefelet är en bedömning av skillnaden mellan den skatt som skulle fastställas om allt var korrekt och den skatt som faktiskt fastställs. När skattefelet minskar kommer fler att betala rätt skatt. Effekten syns dock inte som en egen post i statens budget, utan som högre skatteintäkter på befintliga inkomstittlar. Skattefelet från reseavdrag påverkar framför allt kommuner och regioners skatteintäkter, medan skattefelet från avdrag för förbättringsutgifter påverkar statens skatteintäkter.

Kontrollernas finansiering

Skatteverket har inga öronmärkta anslagsmedel för kontrollverksamheten, utan disponerar anslagsmedlen inom ramen för sitt uppdrag. Regeringen kan dock styra inriktningen genom att i budgetprocessen motivera förslag om ändrade anslag och vid behov tydliggöra Skatteverkets uppdrag i budgetårets regleringsbrev.

4.2.1 Kostnaden för kontrollerna av reseavdraget har minskat under senare år

Skatteverket följer inte upp kostnaderna på en sådan detaljnivå att de kan säga hur mycket kontrollerna kostar, men i samband med en analys av kontrollernas effekt på regellefterlevnaden har Skatteverket tidigare bedömt kostnaden för kontrollerna av bland annat reseavdragen.⁵² I den analysen bedömde Skatteverket att marginalkostnaden för varje kontroll var 806 kronor. Med utgångspunkt i den beräkningen, med uppdaterade uppgifter om produktionstal⁵³ och genomsnittlig

⁵² Skatteverket, *Skattekontrollens effekt på regellefterlevnaden hos privatpersoner*, 2019.

⁵³ Produktionstalet är inte någon uppmätt produktivitet, utan ett mått på Skatteverkets produktivitetsambition för verksamheten.

lönekostnad⁵⁴, har vi kommit fram till en kostnad på 1 100 kronor per reseavdragskontroll och en kostnad på 4 400 kronor per kontroll av deklarerade bostadsförsäljningar.

Vad gäller reseavdraget så görs det inte en manuell kontroll av samtliga i urvalet, utan vissa beslut kommer att hanteras helt maskinellt, vilket innebär att den effektiva kostnaden i praktiken är lägre än så. Eftersom andelen maskinella beslut skiljer sig åt mellan urvalstyperna, skiljer sig också den effektiva kostnaden mellan urvalen. En ökning av regelurvalet med 1 000 kontroller kostar ca 432 000 kronor. Motsvarande ökning av AI-urvalet kostar 388 000 kronor. Om det totala urvalet ökas med befintlig urvalsmix kostar det 415 000 kronor, under antagandet att andelen maskinella beslut hålls intakt.

Enligt Skatteverket är många utredningar i det AI-baserade urvalet mot felaktiga reseavdrag enklare att hantera och därmed mindre resurskrävande än utredningar i regelurvalet, vilket i så fall innebär att den effektiva kostnaden sannolikt skiljer sig mer än vad våra beräkningar indikerar. Orsaken till den enklare hanteringen är enligt Skatteverket att många i AI-urvalet saknar underlag som behöver bedömas, med åtföljande beräkning av tidsvinst med mera.⁵⁵ Som beskrevs i avsnitt 3.2.1 har Skatteverket dock ingen uppföljning som visar resursåtgången för kontrollerna.

4.2.2 Kontrollerna är lönsamma även om endast de direkta effekterna beaktas

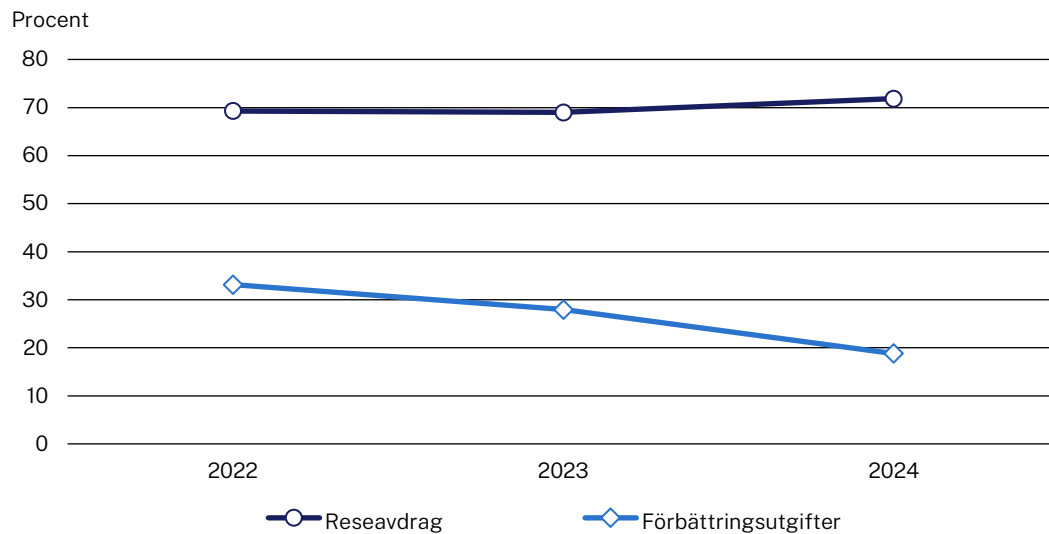
Hur mycket ett enskilt avdragsyrkande avviker från det belopp som Skatteverket vid en bedömning fattar beslut om, har betydelse för kontrollernas direkta effekt på skatteintäkterna. Därför är det inte enbart motiverat att titta på ändringsfrekvens (dvs. hur stor andel av de som kontrolleras som ändras) utan det är även motiverat att titta på det genomsnittliga ändringsbeloppet bland de kontrollerade yrkandena. Det genomsnittliga ändringsbeloppet som andel av yrkat belopp är betydligt högre för reseavdrag än för förbättringsutgifter (se diagram 6).

För urval mot reseavdrag uppgår ändringskvoten till omkring 70 procent, vilket till stor del beror på att en stor andel yrkanden nekas helt. Cirka 60 procent av yrkandena i kontrollurvalen avslås, ofta därför att deklaranten inte svarar på Skatteverkets förfrågan om underlag. För förbättringsutgifter är det ovanligt att ett yrkat avdrag sätts ned till noll. Detta bidrar till att det genomsnittliga ändringsbeloppet som andel av yrkat belopp är lägre i urvalen mot förbättringsutgifter än för reseavdrag, trots att dessa avdrag korrigeras ännu oftare vid kontroll än reseavdraget.

⁵⁴ Enligt uppgifter från Skatteverket uppgår kostnaden för en operativ person anställd på privatpersonsbekskattningsavdelningen till 550 kr/timme, inklusive så kallade overheadkostnader (e-post från Skatteverket 2026-06-17).

⁵⁵ E-post från Skatteverket 2026-06-17.

Diagram 6 Genomsnittlig ändring efter kontroll riktade mot felaktiga avdrag (procent av yrkat avdrag) 2022–2024

Källa: Riksrevisionens bearbetning av uppgifter från Skatteverket.

Vi bedömer att kontrollerna av både reseavdrag och förbättringsutgifter kan öka väsentligt innan de blir offentligfinansIELt olönsamma. För förbättringsutgifter har vi inte haft möjlighet att beräkna vid vilken kontrollvolym ytterligare kontroller blir olönsamma, men tillgänglig statistik tyder på att denna nivå ligger långt över dagens kontrollvolym.

När det gäller reseavdraget indikerar simuleringar som vi har gjort att marginaleffekten av ytterligare kontroller i stort sett är konstant med bibehållen urvalsmix. Det innebär att varje ytterligare kontroll i genomsnitt ger ungefär samma bidrag till skatteintäkterna även när kontrollvolymen ökar. Även om kontrollerna gjordes enbart med regelurval så kommer en ökning av urvalets storlek alltid att vara lönsam. Lönsamheten är som högst redan vid omkring 13 000 kontroller men kvarstår även vid betydligt högre nivåer (vid t.ex. 400 000 kontroller är den genomsnittliga direkta skatteeffekten omkring 3 000 kronor per kontroll). Som tidigare nämnts finansieras kontrollkostnader via Skatteverkets förvaltningsanslag, medan intäkten från kontrollen redovisas mot inkomsttitel på statens budget.

AI-urvalsbaserade kontroller mindre offentligfinansIELt lönsamma än de regelurvalsbaserade

Kontrollerna avseende reseavdraget ger i genomsnitt cirka 7 000 kronor i ökade skatteintäkter, vilket är omkring tre gånger högre än det genomsnittliga skattefelet för reseavdrag enligt skattefelsrapporten (avser åren 2021–22).⁵⁶ Kontrollerna är därmed lönsamma i relation till kostnaden för kontrollverksamheten.⁵⁷ Det låga antalet kontroller innebär dock att den totala direkta effekten på skatteintäkterna är

⁵⁶ Skatteverket, *Skattefelsrapport 2025, 2026* och Riksrevisionens beräkning baserat på kontrollstatistik för inkomståren 2022–2024.

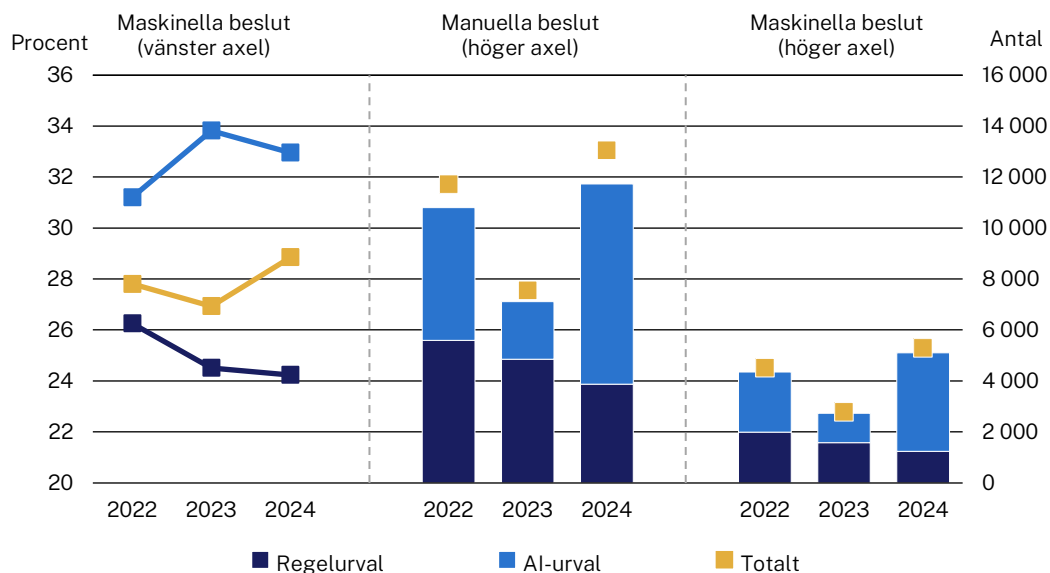
⁵⁷ Se avsnitt 4.2.1 för en bedömning av kostnaden för kontrollerna.

begränsad: omkring 100 miljoner kronor. Det kan jämföras med ett bedömt skattefel på drygt 2 miljarder kronor.⁵⁸

I samband med att Skatteverket utvecklade och började tillämpa en AI-modell för en delmängd av sitt kontrollurval införde myndigheten också ett ”maskinellt spår” kopplat till kontrollerna av bland annat reseavdraget (se avsnitt 2.2.3). Det maskinella spåret innebär att Skatteverket först gör ett maskinellt massutskick (riktat till alla i AI-urvalet och många i regelurvalet) med en begäran om att de kontaktade ska inkomma med handlingar som styrker det yrkade beloppet. De som inte svarar på detta utskick får hela sitt yrkande avstyrkt genom ett maskinellt beslut. I de fall deklaranten svarar, övergår ärendet i manuell hantering. AI-modellens precision är avgörande för storleken på Skatteverkets urval. Men även regelurvalets storlek är avhängigt hur stor andel maskinella beslut urvalet resulterar i. Ju högre andel maskinella beslut, desto större urval är möjligt att hantera. Skillnaden är att regelurvalet inte utformats i syfte att identifiera chansarna, utan snarare tar sikte på att identifiera felaktiga yrkanden.

Mellan 2022 och 2024 ökade andelen maskinella beslut från 28 procent till 29 procent (se diagram 7), en ökning som helt förklaras av en ökning av AI-urvalets andel av det totala kontrollurvalet. Det sista året vi har tillgänglig statistik för (2024) minskade dock andelen maskinella beslut i både AI-urvalet och regelurvalet. Från att 2022 ha vägt ganska jämt, har antalet manuella kontroller 2024 blivit betydligt fler från AI-urvalet än från regelurvalet.

Diagram 7 Maskinella beslut som andel av det totala antalet kontroller, samt antal manuella och maskinella beslut fördelade på regelurval, och AI-urval, 2022–2024

Anm.: Totalt avser enbart kontroller som varit specifikt inriktade på reseavdraget. Att det totala antalet manuellt hanterade kontroller ändå överstiger summan av de båda urvalen beror på att en del kontrollobjekt väljs ut genom slumpurval.

Källa: Riksrevisionens bearbetning av uppgifter från Skatteverket.

⁵⁸ Skatteverket, *Skattefelsrapport 2025, 2026*, s. 24.

Skatteverket arbetar utifrån principen att samtliga yrkanden som ingår i något av urvalen och som inte hanteras genom maskinellt beslut, ska bli föremål för manuell kontroll. Detta innebär att storleken på urvalen avgörs av Skatteverkets bedömning av hur många av deklaranterna som bedöms svara på det maskinella massutskicket, samt den faktiska kontrollkapaciteten.⁵⁹ Eftersom de som ingår i AI-urvalet är mindre benägna att svara än de som ingår i regelurvalet, så innebär det att vid en given manuell kontrollkapacitet finns utrymme för ett större AI-urval än regelurval.⁶⁰

Trots att AI-urvalet omfattar väsentligt fler ärenden än regelurvalet bidrar det mindre till de totala skatteintäkterna från kontrollerna. Detta förklaras av att skatteeffekten per kontroll är lägre i AI-urvalet, vilket i sin tur hänger samman med att urvalen är utformade för olika syften. Skillnaden i direkt effekt mellan urvalen kan därför inte fullt ut elimineras. För att minska skillnaden krävs att AI-urvalet i betydligt större utsträckning än i dag identifierar ärenden som kan avslutas maskinellt, det vill säga i större utsträckning fångar personer som inte svarar.

Det tycks, med andra ord, vara en kostnad förenad med att en del av kontrollerna görs utifrån AI-urvalet i stället för regelurvalet. Enligt våra beräkningar hade skatteintäkterna från kontrollerna som särskilt riktas mot reseavdraget 2024 varit mellan 70 procent och 159 procent högre om kontrollobjekten sorterats ut enbart med hjälp av regelurvalet, jämfört med dagens mix mellan regel- och AI-urval. Detta trots att den totala kontrollfrekvensen, med oförändrade resurser, skulle behöva minska med 0,1 procentenheter om samtliga kontroller utfördes utifrån regelurvalet.⁶¹ Vi har gjort simuleringar för att få en känsla för hur skatteintäkterna skulle utvecklas vid ett ökat antal kontroller i de olika urvalen mot reseavdrag (se fördjupningsruta nedan). Simuleringen visar att kontrollvolymerna behöver komma långt över befintliga kontrollvolymerna innan marginaleffekten i den befintliga urvalsmixen överskrider effekten av ett rent regelurval.⁶²

En minskning av AI-urvalet skulle innebära en högre andel maskinella beslut, eftersom deklARATIONER med lägre risk då väljs bort. Den kontrollstatistik vi erhållit från Skatteverket visar dock att även en kraftig minskning av AI-urvalet, till exempel till 1 000 ärenden, inte skulle vara tillräckligt för att andelen maskinella beslut ska överstiga 50 procent. En sådan nivå skulle dessutom vara otillräcklig för att nå samma genomsnittliga skatteeffekt per manuell kontroll som regelurvalet.

⁵⁹ Intervju med företrädare för Skatteverket, 2025-12-18.

⁶⁰ Det finns en väsentlig skillnad i hur dimensioneringen av regelurvalet och AI-urvalet går till. AI-urvalet dimensioneras genom att Skatteverket på förhand bestämmer storleken på urvalet. Om urvalsstorleken sätts till 10 000 innebär det helt enkelt att de 10 000 deklARATIONER med högst riskpoäng kommer att utgöra kontrollurvalet. Regelurvalet dimensioneras däremot genom hur reglerna sätts. Alla de som träffas av de kriterier Skatteverket ställt upp ingår i urvalet.

⁶¹ Uppskattningarna bygger bland annat på antagandet att andelen som inte svarar i regelurvalet är oförändrad vid en ökning till 2024 års nivå av manuella beslut. Med tanke på att ökningen är liten relativt populationen bedömer vi detta som rimligt.

⁶² Detta gäller även om hänsyn tas till att antalet manuella kontroller varierar mellan urvalstyperna vid en given total urvalsvolym.

Skatteverkets bedömning är att den befintliga urvalsmixen är en bra hantering för att både hitta stora belopp och stävja fusk. Myndigheten betonar att den, utöver ekonomiska aspekter, behöver ta hänsyn till flera olika perspektiv och faktorer i sitt urvalsarbete.⁶³ Att den direkta effekten på skatteinkomsterna blir lägre när en del kontroller tas från AI-urvalet i stället för regelurvalet skulle kunna vara motiverat om indirekta beteendeeffekter fullt ut kompenserar för detta över tid. För en närmare analys av sådana effekter, se avsnitt 4.2.3.

Fördjupning: simulerade skatteeffekter vid fler kontroller av reseavdrag⁶⁴

För att belysa vilka konsekvenser olika sätt att utforma kontrollverksamheten kan få, har vi genomfört en scenarioanalys baserad på simuleringar. Simuleringen bygger på individdata och används för att analysera hur utfallet förändras när omfattningen och sammansättningen av kontroller varierar. Med hjälp av empiriskt skattade samband simuleras urval, svarsbeteende och beslut (manuella respektive maskinella), vilket gör det möjligt att jämföra olika scenarier på ett konsekvent sätt. Resultaten ska inte tolkas som prognoser eller exakta nivåskattningar, utan som illustrativa jämförelser av relativa effekter mellan olika kontrollstrategier.

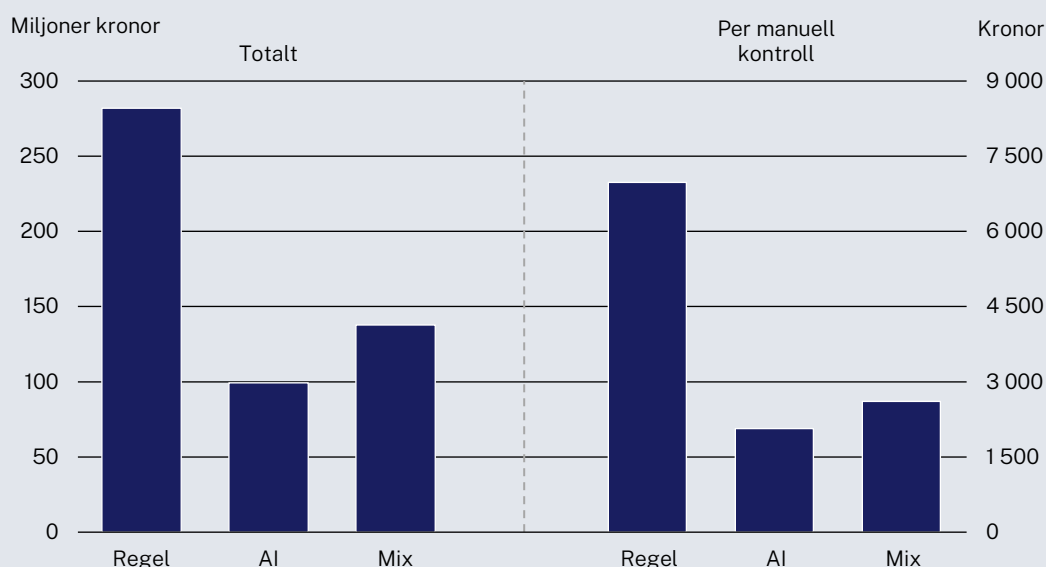
Simuleringarna visar att marginaleffekten på skatteintäkterna i princip inte understiger kostnaden för kontrollerna, oavsett hur kontrollvolymerna ökas. Samtidigt visar resultaten att den nuvarande urvalsmixen (dvs. sammansättningen mellan regelurvalet och AI-urvalet) ger en lägre marginaleffekt än ett renodlat regelurval, även vid kraftigt ökade kontrollvolymerna. Först vid mycket stora ökningar (över 1 000 procent) närmar sig urvalsmixen motsvarande nivåer.

Nedan redovisar vi effekten av att öka antalet manuella kontroller med 50 000. Enligt vår simulering innebär ett sådant scenario att en kontrollverksamhet med kapacitet för 50 000 manuella kontroller ger utrymme för ett maskinellt massutskick till omkring 55 000 deklaranter med dagens urvalssammansättning. Av dessa förväntas cirka 5 000 personer inte svara på Skatteverkets förfrågan, och kan därför få beslut utan manuell handläggning. Om urvalet i stället uteslutande gjordes utifrån AI-modellen, skulle det finnas utrymme för ytterligare cirka 12 000 utskick.

⁶³ E-post från Skatteverket 2026-06-17.

⁶⁴ Simuleringen baseras på den information som finns i AI-modellens slumpurval. Ökningar av regelurvalet i dessa simuleringar har utgått från yrkat avdrag som andel av inkomsten. Se dokumentnr 2025/0795-58 för en metodbeskrivning.

Diagram 8 Effekt på totala skatteintäkter samt intäkter per manuell kontroll vid en ökning av kontrollurvalen med 50 000 manuella kontroller, fördelat på de olika urvalen

Källa: Skatteverket och egna beräkningar.

Simuleringen visar vidare att AI-modellen i större utsträckning än det regelbaserade urvalet identifierar deklareranter som inte svarar, även när urvalen ökas och deklARATIONER med lägre riskpoäng inkluderas. Denna fördel omsätts dock inte i högre skatteintäkter, eftersom det genomsnittliga felet i AI-urvalet är väsentligt lägre än i det regelbaserade urvalet, även vid ökade kontrollvolym. Vid en kontrollvolym motsvarande 50 000 manuella kontroller är därför effekten på totala skatteintäkter, skatteintäkter per kontroll och marginaleffekter lägre i AI-urvalet än vid ett renodlat regelurval eller vid nuvarande urvalsmix.

Antalet kontroller av deklarerade bostadsförsäljningar kan mångfaldigas innan de blir olönsamma

Kontrollerna av avdrag för förbättringsutgifter är i genomsnitt inkomstbringande. En stor andel av de deklARATIONER som väljs ut för kontroll korrigeras av Skatteverket. Enligt Skatteverket beror på felen både avsiktliga och oavsiktliga misstag. Samtidigt framhålls att regelverket uppfattas som komplicerat och svårt att tillämpa även för skattskyldiga som har för avsikt att göra rätt.⁶⁵ Oavsett anledning kan felaktiga avdrag för förbättringsutgifter antas vara mycket vanliga (se avsnitt 4.1.2).

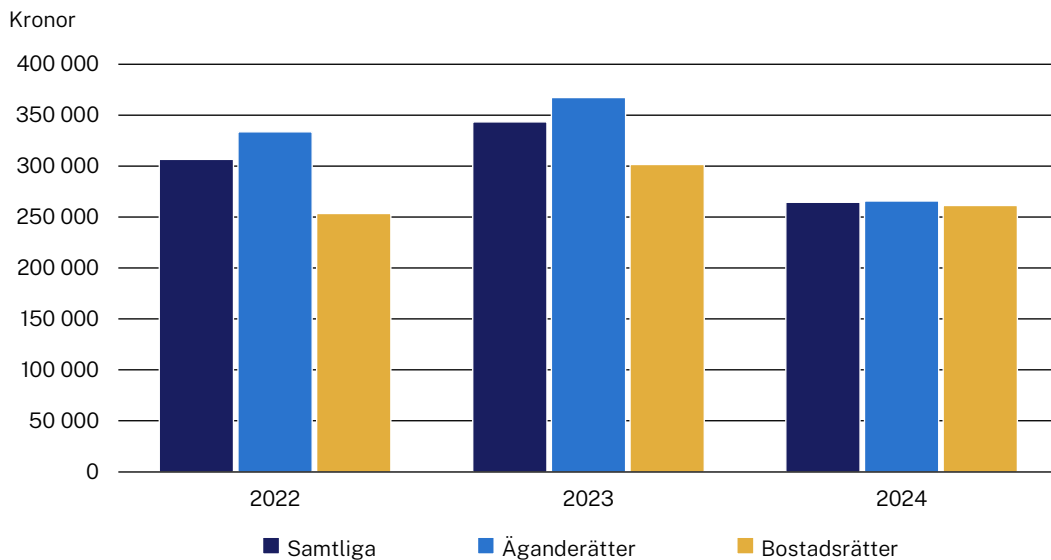
De flesta avdrag för förbättringsutgifter som ändras av Skatteverket har inneburit en nedsättning med en del av yrkandet, medan avstyrkanden av hela avdraget är mycket ovanligt.⁶⁶ Det genomsnittliga ändringsbeloppet i kontrollurvalet, för yrkanden som

⁶⁵ Intervju med företrädare för Skatteverket 2025-12-04.

⁶⁶ Det rör sig om 7–8 procent av samtliga korrigerade avdrag per år.

har utretts, uppgick för de tre år vi har statistik för till 350 000 kronor för privatbostäder med äganderätt. Motsvarande belopp för bostadsrätterna var 270 000 kronor, se diagram 9. Urvalen mot förbättringsutgifter identifierar därmed fel som i genomsnitt är fyra till fem gånger större än de som påträffas i ett slumpmässigt urval av deklarerade bostadsförsäljningar.⁶⁷

Diagram 9 Genomsnittligt ändringsbelopp för utredda yrkanden, 2022–2024

Källa: Riksrevisionens bearbetning av uppgifter från Skatteverket.

För samtliga tre år var det genomsnittliga felet större vid försäljning av bostäder med äganderätt än vid försäljning av bostadsrätter. Detta kan delvis förklaras av att det genomsnittliga yrkandet är högre för äganderättsbostäder. Samtidigt är ändringsbeloppet som andel av yrkandet också högre för äganderätter än för bostadsrätter.

Det genomsnittliga ändringsbeloppet är, vad beträffar både äganderätter och bostadsrätter, så stort att de skatteintäkter som kontrollerna ger upphov till med god marginal överstiger marginalkostnaden för kontrollverksamheten (se avsnitt 4.2.3). Med hänsyn till Skatteverkets skattefelsbedömning bör det gälla även vid en betydande ökning av antalet kontroller.

Hur mycket kontrollfrekvensen kan ökas beror på urvalens träffsäkerhet. Samtidigt är dagens nivå låg. År 2024 kontrollerades endast 0,5 procent av yrkandena, vilket minskade skattefelet med 50 miljoner kronor, att jämföra med ett bedömt årligt skattefel på nästan 5 miljarder kronor per år.⁶⁸ Detta talar för att kontrollvolymerna kan mångfaldigas innan de riskerar att bli olönsamma.

⁶⁷ Enligt Skatteverkets skattefelsrapport uppgick det genomsnittliga årliga skattefelet för kapitalvinster vid försäljning av småhus respektive bostadsrätt till 21 900 respektive 12 200 kronor under perioden 2020–2022. Skatteeffekten motsvarar ett ändringsbelopp på ca 100 000 respektive 55 000 kronor.

⁶⁸ Skatteverket, *Skattefelsrapport 2025, 2026*, s. 35.

4.2.3 Dålig kännedom om de preventiva effekterna av kontrollerna från AI-urvalet

Utöver kontrollernas direkta inverkan på skatteintäkterna, är det tänkbart att kontrollerna också ger upphov till indirekta effekter. Dessa kan delas in i individualpreventiva och allmänpreventiva effekter. De allmänpreventiva effekterna vet vi väldigt lite om när det gäller reseavdrags- och förbättringsutgiftskontrollerna, men ett rimligt antagande är att kontrollvolymerna har betydelse för storleken på dessa effekter, och att både för lite och för mycket kontroller kan skada förtroendet för skattemyndigheten och därmed minska regelefterlevnaden.⁶⁹ När det gäller de individualpreventiva effekterna så har Skatteverket vid olika tillfällen försökt att bedöma storleken på dessa för reseavdragskontrollerna, medan motsvarande bedömningar inte gjorts gällande kontroller av avdrag för förbättringsutgifter. Det hänger sannolikt samman med att det rör sig om så kallade sällanhändelser.

Skatteverket har i en rapport från 2019 bedömt de individualpreventiva effekterna gällande reseavdraget till sammanlagt 7 000 kronor per kontrollerad deklaration tre år efter kontroll, vilket är mer än dubbelt så mycket som den direkta effekt som redovisades i rapporten.⁷⁰ Men storleken på denna effekt beror i hög grad på orsaken till det felaktiga avdraget. I de fall angiven felorsak är att personen inte svarar på Skatteverkets förfrågan eller inte kan styrka sina avdrag, så bedöms effekten vara liten eller obetydlig. Effekten är däremot tydlig om felet beror på fel i tidsvinst, avstånd eller dagar. I rapporten bryts felorsaken också ned på olika bakgrundsvariabler såsom inkomst och ålder. Av analysen framgår att det är vanligast att personen inte svarar bland dem i yngre åldrar och bland dem med låga inkomster. För dessa grupper har kontrollerna inte någon effekt.⁷¹

AI-urvalet är konstruerat för att identifiera deklaranter som mest sannolikt inte svarar på Skatteverkets förfrågan. Därför är det knappast förvånande att genomsnittsinkomsten och genomsnittsåldern bland personer som ingår i AI-urvalet är väsentligt lägre än i regelurvalet. Vad som inte framgår av rapporten, och som oss veterligen inte undersökts i något annat sammanhang heller, är om det finns några skillnader med avseende på exempelvis ålder och inkomstnivå vad gäller fel som begås bland *dem som svarar*. En sådan analys vore mycket önskvärd, inte minst mot bakgrund av de betydande skillnaderna i direkta effekter mellan AI- och regelurvalet. Utan en sådan analys vet vi inte hur mycket av de förlorade direkta effekterna som motverkas av de indirekta effekterna.

⁶⁹ Skatteverket, Vad skapar förtroende för myndigheter? – En forskningsöversikt, 2024.

⁷⁰ Skatteverket, *Skattekontrollens effekt på regelefterlevnaden hos privatpersoner*, 2019, s. 22 f.

⁷¹ Skatteverket, *Skattekontrollens effekt på regelefterlevnaden hos privatpersoner*, 2019, s. 20 ff.

4.3 Begränsade verktyg och outnyttjade uppgifter försvagar kontrollernas genomslag

För att komma åt de förhållandevis stora skattefel som härrör från reseavdraget och avdraget för förbättringsutgifter i samband med bostadsförsäljning behöver inte bara urval och kontrollverksamhet vara så effektiva som möjligt, utan det förutsätter också att de verktyg som står till buds används på ett förnuftigt och ändamålsenligt sätt.

Skatteverket kan besluta om ett skattetillägg vid oriktiga uppgifter.⁷² Men detta förutsätter förstås att det finns kontrollerbara uppgifter. För reseavdraget saknas i många fall detta. Så är det även för deklaranter som valts ut för kontroll, eftersom många av dessa gör sig oanträffbara.

Ett annat verktyg som skulle kunna vara till hjälp i kontrollen av reseavdrag är uppgiften om adress för medarbetarnas tjänsteställe, som arbetsgivarna sedan några år är skyldiga att redovisa i arbetsgivardeklarationen. Enligt Skatteverket används den här uppgiften inte alls idag, eftersom de insamlade uppgifterna inte håller tillräcklig kvalitet.

Ytterligare ett potentiellt verktyg är samverkan med andra myndigheter för att få tillgång till tredjepartsuppgifter. För reseavdrag förekommer viss sådan informationsinhämtning, och ytterligare möjligheter framstår som begränsade. För avdrag för förbättringsutgifter saknas i praktiken relevanta uppgifter att inhämta från andra myndigheter.

4.3.1 Avsaknaden av sanktioner vid uteblivet svar försvagar kontrollernas avskräckande effekt

Personer som inte svarar på en förfrågan från Skatteverket om att styrka sitt reseavdragsyrkande med underlag, får som tidigare nämnts automatiskt avslag. Samtidigt ger uteblivet svar normalt inte Skatteverket förutsättningar att ta ut skattetillägg. Det beror på att bevisbördan för oriktig uppgift ligger på Skatteverket. Om den skattskyldiga inte inkommer med svar, saknas ofta ett tillräckligt bra bevisläge för att kunna påföra skattetillägg.

Detta innebär att deklaranter som medverkar i utredningen och lämnar uppgifter som bedöms vara oriktiga kan påföras skattetillägg, medan de som helt avstår från att svara endast riskerar att avdraget nekas. I interna dokument uttrycker Skatteverket att rättssäkerheten kompromissas när personer som samarbetar vid utredning påförs avgifter, medan den som medvetet undviker att svara undgår avgift.⁷³ Det anses också

⁷² Enligt uppgifter från Skatteverket har antalet beslutade skattetillägg hänförliga till reseavdraget pendlat mellan drygt 400 och knappt 500 per år under perioden 2022–2024 (e-post från Skatteverket, 2026-04-17). Det motsvarar i genomsnitt 3 procent av samtliga utredda reseavdrag. Gällande avdraget för förbättringsutgifter har antalet beslutade skattetillägg varierat mellan drygt 70 och knappt 190 under samma period, vilket motsvarar 13 procent av samtliga utredda avdrag.

⁷³ Skatteverket, *Program Privata händelser 2024 och framåt*, dnr 8-2750656, 2024, inhämtad i samband med Riksrevisionens granskning av Skatteverkets åtgärder mot svartarbete, dokumentnr 2024/0528-16.

finnas en risk att beteendet sprider sig.⁷⁴ Riksrevisionen bedömer att denna ordning försvagar kontrollernas avskräckande effekt och kan skapa incitament att yrka reseavdrag utan grund. Problemet är sannolikt svårt att eliminera med befintligt regelverk, men en möjlighet för Skatteverket att inom gällande regelverk påverka situationen är att begära in fler kontrollerbara uppgifter i deklarationen.⁷⁵ Frågan om informationsinhämtning behandlas mer utförligt i kapitel 5.

4.3.2 Skatteverket använder inte uppgiften om arbetsplatsens adress för kontrolländamål

I juni 2022 beslutade riksdagen att avskaffa reseavdraget och införa ett nytt färdmedelsneutralt regelverk för skattelättnad för arbetsresor.⁷⁶ Efter valet 2022 föreslog den nya regeringen att reseavdraget ändå skulle bibehållas, och riksdagen sade ja till regeringens förslag.⁷⁷ För att minska risken för fusk och fel kvarstod dock de beslutade reglerna om att arbetsplatsens adress ska anges i arbetsgivardeklarationen. Skatteverket hade i sitt remissvar angett att uppgiften skulle ge möjligheter att ta fram urval samt underlätta Skatteverkets handläggning. Myndigheten anförde också att med tillgång till arbetsplatsens adress kunde rimligheten i reseavdragen bedömas avseende både sträcka och tidsvinst, vilka är grundläggande förutsättningar för avdragsrätten och som tidigare inte kunnat bedömas utan utredning.

Under Riksrevisionens granskning har det framkommit att Skatteverket överhuvudtaget inte använder kontrolluppgiften om arbetsplatsens adress från arbetsgivardeklarationen, trots att möjligheten har funnits sedan 2023. Uppgiften är obligatorisk för arbetsgivare att rapportera in men inrapporteringen har alltså hittills inte varit till någon nytta alls. Enligt Skatteverket beror det på att uppgifterna håller för låg kvalitet, eftersom de rapporteras i ett fritextfält och därmed saknar standardiserad utformning som möjliggör maskinell behandling. Det är samtidigt Skatteverket som ansvarar för arbetsgivardeklarationens utformning. Företrädare för myndigheten uppger att tekniska möjligheter till standardisering finns, men att detta hittills inte har prioriterats.⁷⁸ Enligt myndigheten undersöker man möjligheterna att förbättra inhämtningen och eventuellt standardisera rapporteringen.⁷⁹ Däremot används bostadens postadress, arbetsställenummer och postnummer för personer med samma arbetsställenummer (det vill säga kollegornas postnummer) som ingångsparametrar i AI-modellen för urval mot reseavdrag, som ett sätt att hantera bristen på uppgifter som möjliggör att direkt mäta avståndet. Sådana indirekta

⁷⁴ Skatteverket, *Hur påverkas framtida reseavdrag av en kontroll och agerar personer som testat att göra ett avdrag annorlunda?*, 2024.

⁷⁵ Att försöka komma åt problemet genom att ansöka om föreläggande med vite är inte en framkomlig väg, dels för att det medför extra administration i många små ärenden, dels för att det i många fall inte är tillåtet att förelägga med vite i skatteutredningar (44 kap. 3 § skatteförfarandelagen).

⁷⁶ Prop. 2021/22:228, bet. 2021/22:SkU29, rskr. 2021/22:373.

⁷⁷ Bet. 2022/23:FiU1, rskr. 2022/23:51.

⁷⁸ E-post från Skatteverket, 2026-04-17.

⁷⁹ Intervju med företrädare för Skatteverket, 2026-02-04.

uppgifter har dock inte samma informationsvärde som tjänsteställets geografiska position.

4.3.3 Skatteverket får uppgifter från andra myndigheter som används för avstämning

Skatteverket samverkar i viss utsträckning med andra myndigheter för att stärka sina kontroller mot felaktiga avdrag. Skatteverket får daglig inrapportering från vägtrafikregistret (Transportstyrelsen) som används för kontrollurval för reseavdrag.⁸⁰ När det gäller bostadsförsäljningar så inhämtar Skatteverket en rad olika uppgifter från andra myndigheter, men däremot ingenting specifikt knutet till avdraget för förbättringsutgifter.

Utöver ovan nämnda inrapportering från vägtrafikregistret sker ingen kontrollsamverkan med andra myndigheter exempelvis i form av lämnade tips. En viss informationsinhämtning från andra myndigheter sker, med andra ord, vad gäller kontroller av reseavdraget. Däremot sker ingen motsvarande inhämtning som är relevant vid kontroll av avdraget för förbättringsutgifter.

⁸⁰ Intervju med företrädare för Skatteverket, 2025-12-18.

5 Vägledning och informationsinhämtning

Enligt granskningens bedömningsgrunder förutsätter effektivt utformad vägledning bland annat att Skatteverket har en genomtänkt strategi för hur vägledande information kan bidra till att minska skattefelet från felaktiga avdrag. Skatteverket bör också utforma deklaraionsblanketter och e-tjänster så att myndigheten får in nödvändiga uppgifter för att kunna fatta rätt beslut om avdrag. Myndigheten bör också inhämta relevant och tillgänglig information från andra källor för att kunna fatta riktiga beslut om yrkade avdrag, samt påtala behov av regeländringar som kan minska skattefelet från privatpersoners avdrag. Detta är våra viktigaste iakttagelser om effektiv vägledning och informationsinhämtning:

- Skatteverkets vägledande information stödjer deklaraionen av avdrag för resekostnader och förbättringsutgifter, men det finns brister vad gäller hur deklaraionsblanketter och e-tjänster är utformade. Nuvarande e-tjänster för beräkning av avdrag är bristfälligt integrerade i deklaraionen, vilket ökar risken för oavsiktliga fel. Det ställs också olika krav på vilken typ av uppgifter som behöver lämnas för att få avdrag i inkomstlagen tjänst och kapital.
- Givet de uppgifter som efterfrågas saknas det möjligheter att använda förifyllda uppgifter för såväl reseavdrag som avdrag för förbättringsutgifter, eftersom avdragen i grunden bygger på självrapportering.
- Krångliga regler, särskilt för förbättringsutgifter, innebär att Skatteverket i stor utsträckning behöver använda skälighetsbedömningar och interna schabloner i handläggningen. Skatteverket har identifierat behov av regeländringar, men har inte påtalat sådana behov under senare år.

5.1 Blanketter och e-tjänster ger inte tillräckliga uppgifter och ökar risken för fel

Skatteverket informerar privatpersoner om reglerna för reseavdrag och avdrag för förbättringsutgifter bland annat genom myndighetens webbplats och genom riktade kommunikationsinsatser i anslutning till deklaraionsperioden. Under perioden förstärks också bemanningen i Skatteupplysningen⁸¹ med handläggare och skatterevisorer för att kunna svara på det ökade antalet frågor.⁸²

Den vägledande informationen kompletterar kontrollverksamheten och syftar till att stödja deklaraionen av bland annat avdrag för resekostnader och förbättringsutgifter. Skatteverkets nuvarande e-tjänster är dock inte integrerade i deklaraionen och exempel finns på att de inte används som det är tänkt. Kraven på vilken typ av uppgifter som ska lämnas skiljer sig åt mellan inkomstlagen, och e-tjänsterna för beräkning av avdrag är bristfälligt integrerade i deklaraionen vilket ökar risken för fel.

⁸¹ Skatteverkets telefonservice för allmänna frågor utan koppling till pågående ärenden.

⁸² Intervju med företrädare för Skatteverket 2025-12-04.

5.1.1 Olika krav för inkomst av tjänst respektive kapital

Under 2025 skickade Skatteverket ut 8,4 miljoner deklarationer till privatpersoner och enskilda näringsidkare. 93 procent av dessa lämnade sin deklaration digitalt.⁸³ En stor del av inkomstdeklarationen är förifylld, vilket minskar risken för fel. Rutorna för avdrag under inkomst av tjänst och uppgifter om vinst eller förlust från bilaga K5 (Försäljning småhus) och K6 (Försäljning bostadsrätt) är inte förifyllda eftersom möjligheterna till tredjepartsrapportering här är begränsade, se avsnitt 5.2.

Figur 1 Rutor i deklarationen för att fylla i resekostnader och vinst/förlust från bilaga K5 och K6

2. Avdrag – Tjänst 	7. Inkomst – Kapital 	8. Avdrag – Kapital
2.1 Resor till och från arbetet	7.6 Vinst vid försäljning av privatbostad samt återföring av uppskov	8.5 Förlust vid försäljning av privatbostad

Källa: Riksrevisionens bearbetning efter Skatteverket, *Inkomstdeklaration 1*.

Kraven på vad som ska deklarerats för att få avdrag beviljat skiljer sig åt mellan inkomstslagen tjänst respektive kapital. I bilagorna K5 och K6 ska alla uppgifter som behövs för att räkna ut vinst eller förlust deklarerats, vilket ger Skatteverket viss kontext även för förbättringsutgifter. För reseavdrag räcker det att fylla i ett totalbelopp för de kostnader man yrkar avdrag för, utan ytterligare information om resorna som ligger till grund för yrkandet. Skatteverket får därför ingen information om vad som motiverar beloppet, t.ex. avstånd mellan bostad och arbetsplats, antal resdagar, vilket färdmedel som använts vid resorna eller om tidsvinst- och avståndskrav uppfyllts vid bilavdrag. Uppgifterna som ska lämnas om förbättringsutgifter avser visserligen bara belopp för grundförbättringar (ny-, till- eller ombyggnad) respektive förbättrande reparationer och underhåll. Men detta, tillsammans med andra lämnade uppgifter om den sålda bostaden, innebär ett bättre underlag för riskvärdering och kontroll än i fallet med resekostnader.

Tidigare fanns rutor på deklarationsblanketten för ”resdagar” och ”km per dag”. Enligt Reseavdragskommittén, en statlig utredning, togs dessa rutor bort från och med inkomståret 2002 eftersom Skatteverket ansåg att uppgifterna inte var nödvändiga och att Skatteverket i regel inte hade någon användning av dem.⁸⁴ I en intervju med oss säger dock företrädare för Skatteverket att det skulle underlätta mycket om beloppet i stället var något som Skatteverket beräknar utifrån den skattskyldigas uppgifter om antal dagar, avstånd och fordon, och att uppgifterna sedan fick användas för riskvärdering och kontroll.⁸⁵ Det finns inga lagmässiga hinder mot att ta in uppgiften och enligt Skatteverket undersöker man möjligheten att ta in mer uppgifter i en kommande deklarationstjänst. Enligt Skatteverket är det

⁸³ Skatteverket, *Skatteverkets årsredovisning 2025, 2026*, s. 46.

⁸⁴ SOU 2019:36, s. 121.

⁸⁵ Intervju med företrädare för Skatteverket 2025-12-04.

dock ett problem att det saknas utrymme på pappersdeklarationen att införa dessa rutor eller att göra dem tvingande att fylla i.⁸⁶

5.1.2 E-tjänster för avdrag är inte integrerade i deklarationen och används inte alltid som det är tänkt

Skatteverket har tagit fram ett antal e-tjänster för att underlätta deklarationen. När det gäller reseavdrag finns en beräkningshjälp där man fyller i färdmedel, avstånd mellan bostad och arbetsplats, klockslag för när man lämnar bostaden och kommer hem (jämfört med kollektivtrafik), antal resdagar och utgifter för trängselskatt med mera. Om färdmedlet är kollektivtrafik räcker det att fylla i avstånd och kostnader för periodkort och enkelbiljetter. För den som fullföljer alla steg i beräkningshjälpen genereras ett totalbelopp för resor som ska fyllas i under Avdrag – Tjänst. Det går inte att logga in och göra beräkningen. När själva deklarationen ska fyllas i behöver man förstås logga in om den ska göras digitalt, men då går det inte att hämta med sig resultatet från beräkningen som gjordes i oinloggat läge, vilket är opraktiskt och kan öka risken för fel till exempel för den som klipper och klistrar in fel belopp.⁸⁷ Enligt Skatteverket leder det till att resurser behöver läggas på att rätta oavsiktliga fel som i stället hade kunnat användas för att kontrollera avsiktliga fel.⁸⁸

När det gäller förbättringsutgifter och andra uppgifter om bostaden som behövs för att beräkna vinst eller förlust i bilaga K5 och K6 finns e-tjänster både med och utan inloggning. I dessa behöver deklaranten fylla i ett antal uppgifter om bostaden, om utgifter för renovering och nybyggnation, hur stor andel av bostaden som sålts och eventuella bostadsuppskov från tidigare försäljning. För bostadsrätt behövs även uppgifter om kapitaltillskott och inre reparationsfond vid köp och försäljning.⁸⁹ Den oinloggade tjänsten är en ren räknesnurra, som också används av Skatteverkets personal i Skatteupplysningen och på servicekontor för att kunna svara på frågor. Vad gäller den inloggade tjänsten är tanken framför allt att den ska användas i samband med bostadsförsäljning medan man har uppgifterna tillgängliga och färskt i minnet. När det sedan blir dags för deklaration på våren året därpå finns uppgifterna sparade och kan hämtas in direkt i deklarationen.

Skatteverket har dock haft svårt att få deklaranterna att använda den inloggade tjänsten som det är tänkt. Många användare påbörjar men fullföljer inte tjänsten fullt ut. Merparten väntar också till det är dags att deklarera i stället för att använda tjänsten i direkt anslutning till försäljningen.⁹⁰ Vid det laget är det vanligt att man har

⁸⁶ E-post från Skatteverket, 2026-04-17 och 2026-06-17.

⁸⁷ I inloggat läge finns också en enklare beräkningshjälp som även den har vissa brister (e-post från Skatteverket 2026-06-17).

⁸⁸ Intervju med företrädare för Skatteverket 2026-02-04. Exakt hur det går till när personer lämnar felaktiga uppgifter kan Skatteverket inte uttala sig om (e-post från Skatteverket 2026-06-17).

⁸⁹ Dessa uppgifter ska bostadsrättsföreningen lämna kontrolluppgift om.

⁹⁰ E-post från Skatteverket, 2026-06-17.

hunnit flytta till den nya bostaden, och det är inte ovanligt att kvitton som behövs för att styrka uppgifterna i bilagorna försvinner i samband med flytten.⁹¹

Utvecklingen av nästa generations deklarationstjänster för personbeskattning pågår. På kort sikt prioriteras förbättrade informationsflöden och utvecklingen av nya digitala tjänster, och för dem som deklarerar utan ändringar lanserades en ny deklarationstjänst 2026. På längre sikt ska det finnas stöd för deklaranter som behöver göra ändringar eller lägga till uppgifter, såsom avdrag eller bilagor. Förändringarna syftar till att förenkla deklarationsprocessen, förbättra kvaliteten i inlämnade uppgifter och minska behovet av manuell handläggning.⁹²

5.2 Tredjepartsuppgifter kan inte utnyttjas för reseavdrag och förbättringsutgifter

Skatteverket kan i vissa fall hämta in och använda information från andra källor (tredje part) för att kunna fatta riktiga beslut om yrkade avdrag. Om sådan information kan användas för att förifylla uppgifter i deklarationen minskar utrymmet för fel avsevärt. Det saknas i dag möjligheter att använda förifyllda uppgifter för såväl reseavdrag som avdrag för förbättringsutgifter, eftersom avdragen i grunden bygger på självrapportering.

Möjligheterna till förifyllda uppgifter för reseavdrag och uppgifter om vinst eller förlust i bilagorna K5 och K6 är begränsade. Förifyllda belopp (och summeringshjälp) finns till att börja med bara för dem som deklarerar digitalt och är inte tillgängliga vid deklaration på pappersblankett. När det gäller reseavdrag finns det, med nuvarande regelverk och tekniska begränsningar, inga tredjepartsuppgifter tillgängliga utöver kontrolluppgiften om arbetsplatsens adress. Eftersom deklaranten endast ska ange ett totalbelopp för resekostnader och beräkningstjänsten inte kräver inloggning, finns det i praktiken inga uppgifter som kan ligga till grund för förifyllnad eller maskinell avstämning.

När det gäller K5- och K6-bilagorna skapar Skatteverket normalt en blankett med vissa uppgifter ifyllda, som fastighetsbeteckning och försäljningspris, kontrolluppgifter från bostadsrättsföreningar och kvarvarande uppskovsbelopp. Möjliga avdrag för förbättringsutgifter bygger dock helt på egenrapporterade uppgifter.

Utöver förbättringsutgifter finns även andra uppgifter i K5/K6 som i princip skulle kunna vara aktuella för förifyllnad eller avstämning, även om möjligheterna i praktiken är begränsade. Ett exempel är försäljningsutgifter.

Kontrolluppgiftsskyldighet för fastighetsmäklarföretag om förmedling av privatbostäder har tidigare föreslagits av Skatteverket men aldrig genomförts, se avsnitt 5.3.3. Som ytterligare exempel förtrycker Skatteverket inte heller uppgifter om

⁹¹ Intervju med företrädare för Skatteverket 2025-12-04.

⁹² E-post från Skatteverket, 2026-02-10.

avdragsgilla kostnader i samband med lagfart och pantbrev, i första hand stämpelskatt, även om det borde finnas tekniska förutsättningar att inhämta uppgifter om detta från Lantmäteriet.

5.3 Regelverket orsakar fel men föranleder sällan regeländringsinitiativ

Krångliga regler, särskilt för förbättringsutgifter, leder enligt Skatteverket till skälighetsbedömningar och användning av interna schabloner i handläggningen av ärenden. Skatteverket har dock inte drivit regeländringsförslag som specifikt tar sikte på dessa avdrag.

5.3.1 Skatteverket anser att krångliga regler är den främsta orsaken till felaktiga avdrag

Flera av de företrädare för Skatteverket som vi intervjuat anser att krångliga regler är den främsta orsaken till felaktiga avdrag. Detta gäller framför allt reglerna om förbättringsutgifter, som leder till många ärenden med oavsiktliga fel och kräver svåra och ofta skönsmässiga bedömningar från Skatteverkets handläggare. Även reglerna för reseavdrag anses vara krångliga, även om våra intervjuer och de dokument vi tagit del av tyder på att Skatteverket inom detta område i större utsträckning fokuserar på avsiktliga fel än på oavsiktliga.⁹³

I intervjuerna lyfter Skatteverket särskilt fram att kraven på att kunna styrka förbättringsutgifter långt tillbaka i tiden, ibland över flera decennier, är svåra att förena med privatpersoners faktiska förutsättningar att spara och hålla ordning på underlag. Vidare pekar Skatteverket på att tillämpningen av kontinuitetsprincipen vid försäljning av bostad som erhållits genom arv skapar situationer där deklaranter förväntas redovisa förbättringsutgifter som utförts av tidigare ägare, vilket i praktiken ofta är omöjligt. När det gäller reseavdrag framhåller Skatteverket att reglernas utformning, med krav på efterhandsberäkningar och detaljerade bedömningar kopplade till individens faktiska resmönster under året, bidrar till fel även bland deklaranter som försöker göra rätt.

Att deklaranter har svårt att förstå regelverket bekräftas av de frågor som kommer in till Skatteupplysningen och som sammanställs veckovis under deklarationsperioden. När det gäller reseavdrag rör frågorna bland annat hur tidsvinst ska bedömas, hur avdraget påverkas av lämning av barn på vägen till arbetet samt hur avdraget påverkar skatteberäkningen. Vid försäljning av bostad framgår det av frågorna till Skatteupplysningen att deklaranter har svårt att skilja mellan avdrag för grundförbättringar och avdrag för reparationer och underhåll.⁹⁴

⁹³ Intervju med företrädare för Skatteverket, 2025-12-04.

⁹⁴ E-post från Skatteverket, 2025-10-08.

5.3.2 Många ärenden behöver avgöras med schabloner

De komplicerade reglerna bidrar till att yrkade avdrag ofta inte kan styrkas fullt ut med underlag, samtidigt som deklaranter ändå kan göra sannolikt att utgifter har förekommit. I sådana fall kan Skatteverket medge avdrag för vad som bedöms vara skäliga utgifter. Reseavdrag avslås ofta helt på grund av bristfälliga underlag, till exempel när tidsvinstvillkoret för bilresor inte kan styrkas. Om deklaranter ändå gjort sannolikt att resor förekommit i en viss omfattning, gör Skatteverket en skälighetsbedömning med utgångspunkt i kollektivtrafikkostnad. Denna bedömning leder ofta till att beloppet hamnar under tröskelbeloppet (11 000 kronor för inkomstår 2024), vilket ur deklarentens synvinkel är detsamma som att avdraget sätts till noll kronor.⁹⁵

Vid bostadsförsäljningar är bedömningarna mer komplexa. Om förbättringsutgifter inte kan verifieras men det genom exempelvis ritningar eller fotografier framstår som sannolikt att förbättringsåtgärder av en viss omfattning och art har genomförts, behöver Skatteverket göra en skälighetsbedömning utifrån tillgängliga uppgifter. Bedömningarna sker med hjälp av schabloner som enligt uppgift kan variera mellan olika handläggare och mellan särskilt kvalificerade beslutsfattare.⁹⁶

Vi kan inte fastslå om eller i vilken utsträckning kontrollutfallet varierar mellan olika handläggare. Däremot tyder kontrollstatistiken för inkomståren 2022–2024 på att det är relativt vanligt att bedömningarna sker med hjälp av schabloner: i omkring 30 procent av de fall där beslutet om förbättringsutgifter avseende bostadsrätter sänkts i förhållande till yrkandet har det yrkade beloppet satts ned med hälften.⁹⁷ Även när det gäller äganderätter är nedsättning till hälften av yrkat belopp ett relativt vanligt utfall i kontrollstatistiken. Detta är värt att notera eftersom både deklaranter och Skatteverkets handläggare lägger ned mycket arbete på att bedöma omfattningen av förbättringsutgifter. Mot den bakgrunden är det relevant att undersöka i vilken utsträckning Skatteverket också omsätter denna problembild i hemställan om regelförenklingar.

5.3.3 Regeländringsbehov har inte påtalats under senare år

Skatteverket har en etablerad process för hur myndigheten ska identifiera behov av regeländringar och genom hemställan begära ändringar i lag eller förordning när sådana anses nödvändiga för att myndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Arbetssättet framstår som strukturerat, där förslag om regeländringar stegvis lyfts till rätt nivå i organisationen och har förutsättningar att bli ordentligt beredda och

⁹⁵ Intervju med företrädare för Skatteverket, 2025-12-05.

⁹⁶ Intervju med företrädare för Skatteverket, 2025-12-05. Särskilt kvalificerade beslutsfattare är erfarna handläggare som bland annat kopplas in i ärenden som gäller belopp av väsentlig ekonomisk betydelse och då det blir aktuellt att påföra skattetillägg.

⁹⁷ Riksrevisionens bearbetning av statistik från Skatteverket.

underbyggda. Processen avslutas genom att rätts- och processavdelningen föredrar förslag till regeländringar för verksledningen där beslut om hemställan fattas.⁹⁸

Skatteverket redogör återkommande för vilka hemställningar som gjorts i myndighetens årsredovisningar och publicerar skrivelser och remissvar på den externa webbplatsen. Trots att regelverket uppges vara den främsta orsaken till skattefel från felaktiga avdrag, har ingen av närmare 140 skrivelser med författningsförslag eller förslag om översyn genom utredning som Skatteverket lämnat de senaste 15 åren handlat om reglerna för reseavdrag eller beskattning vid försäljning av småhus och bostadsrätter.⁹⁹

Skatteverket har dock lämnat förslag om förenklad beskattning vid försäljning av privatbostadsfastigheter och privatbostadsrätter, i form av ett svar på ett regeringsuppdrag som lämnades år 2012. Förslaget innebar bland annat snävare definition av förbättringsutgifter, med beloppsgräns för reparationer och sänkt skattesats, samt att kontrolluppgift skulle lämnas om förmedling av privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt.¹⁰⁰ Regeringskansliet lade Skatteverkets förslag till handlingarna i februari 2024 genom ett administrativt beslut, med motiveringen att det gått 12 år sedan promemorian lämnades.¹⁰¹

Skatteverket har också gett sin syn på regeringens förslag om en färdmedelsneutral skattelättnad för arbetsresor (jämför avsnitt 4.2.3), som man avstyrkte eftersom förslaget inte ansågs leda till tillräckligt stora förenklningar jämfört med det befintliga reseavdraget. Ett skäl som angavs var att modellen med skattelättnad i form av en skattereduktion skulle göra skattesystemet mer komplicerat och svåröverskådligt.¹⁰²

⁹⁸ Intervju med företrädare för Skatteverket, 2026-02-04.

⁹⁹ Skatteverket, "Rapporter, remissvar och skrivelser", hämtad 2026-03-26.

¹⁰⁰ Skatteverket, *Skatteverkets förslag till förenklad beskattning och service vid försäljning av privatbostadsfastigheter och privatbostadsrätter*, 2012.

¹⁰¹ E-post från Regeringskansliet, 2026-03-12.

¹⁰² Skatteverket, promemorian Skattelättnad för arbetsresor - ett enklare och färdmedelsneutralt regelverk, Remissvar, 2022.

6 Slutsatser och rekommendationer

Riksrevisionen har granskat Skatteverkets åtgärder mot privatpersoners felaktiga avdrag i inkomstdeklarationen. Riksrevisionens övergripande slutsats är att Skatteverkets åtgärder mot felaktiga avdrag inte har den omfattning och utformning som krävs för att effektivt minska skattefelet. För att minska skattefelet varaktigt krävs både en mer trovärdig kontrollnivå än i dag och åtgärder som begränsar felutrymmet redan vid deklarationstillfället.

Granskningen visar att Skatteverkets kontroller av felaktiga avdrag är träffsäkra och i hög grad identifierar och korrigerar fel i enskilda fall. När det gäller reseavdrag begränsas kontrollernas effektivitet av att tillgängliga uppgifter inte utnyttjas fullt ut och av att urvalen av deklarationer för maskinella beslut inte i tillräcklig utsträckning kan hanteras maskinellt. Detta minskar möjligheterna till riskvärdering och automatisering, och bidrar till ett fortsatt stort behov av manuell granskning.

Granskningen visar vidare att utformningen av vägledning, informationsinhämtning och e-tjänster i onödan öppnar upp för felaktiga avdragsyrkanden, i stället för att begränsa felutrymmet redan vid deklarationstillfället. Krångliga regler för förbättringsutgifter leder dessutom ofta till schablonmässiga bedömningar, vilket talar för att regeringen bör överväga förenklingar redan i regelverket. Detta borde Skatteverket ha verkat mer aktivt för.

Vidare visar granskningen att Skatteverket gör mycket få riskbaserade kontroller riktade mot felaktiga avdrag i förhållande till både skattefelets omfattning och avdragsreglernas komplexitet. Prioriteringen av kontrollinsatser styrs i praktiken av hur begränsade kontrollresurser fördelas mellan olika riskområden, snarare än av en avvägning av behov och effektivitet inom riskområdet felaktiga avdrag. Detta innebär att kontrollverksamheten bedrivs med små volymer även där kontrollerna i genomsnitt leder till väsentligt högre skatteintäkter än vad de kostar att utföra.

Riksrevisionen bedömer att den nuvarande kontrollnivån mot felaktiga avdrag är för låg och riskerar att försvaga förtroendet för Skatteverkets förmåga att motverka skattefelet. Sammantaget visar granskningen att kontrollnivån inte står i proportion till skattefelets omfattning och att kontrollvolymerna kan öka betydligt utan att lönsamheten per kontroll försämras. Samtidigt bedömer Riksrevisionen att åtgärder som minskar felutrymmet, såsom enklare regler, kan minska behovet av kontroll.

6.1 Skatteverkets kontroller är träffsäkra men utnyttjar inte tillgängliga uppgifter fullt ut

Riksrevisionen bedömer att Skatteverkets kontroller av felaktiga avdrag är effektiva i den meningen att de i hög grad identifierar och korrigerar fel i enskilda fall. Urvalen av deklarationer som väljs ut för granskning är träffsäkra, särskilt för reseavdrag, och

leder till både direkta skatteintäkter och indirekta beteendeeffekter hos kontrollerade deklaranter.

Maskinella massbeslut är ett effektivt arbetssätt, eftersom yrkade reseavdrag kan avslås utan manuell kontroll när deklaranter inte svarar på Skatteverkets förfrågan om underlag. Samtidigt begränsas effektiviteten av att de AI-baserade urvalen mot reseavdrag inte i tillräcklig utsträckning identifierar personer som inte svarar. En stor andel av ärendena kräver därför ändå manuell handläggning, och urvalen ger dessutom betydligt lägre direkta skatteintäkter än ordinarie urvalsmetoder. Om Skatteverket vill fortsätta med de AI-baserade urvalen behöver myndigheten analysera och påvisa urvalstypens potential att på sikt bidra till att stärka kontrollernas allmänpreventiva effekt. Riksrevisionen bedömer att en sådan analys bör innefatta konkreta och mätbara etappmål. I nuläget ger Skatteverkets kunskapsunderlag begränsad information om vilka åtgärder som är mest effektiva i förhållande till insatta resurser. Myndigheten har inte heller redovisat några skriftliga analyser som stöd för att den nuvarande urvalsmixen är effektiv.

Det är därutöver en brist att Skatteverket inte använder uppgiften om arbetsplatsens adress i arbetsgivardeklarationen i kontrollarbetet, trots att den infördes i syfte att stärka kontrollmöjligheterna avseende reseavdrag. Uppgiften rapporteras i dag i ett fritextfält, vilket enligt Skatteverket ger en alltför ojämn kvalitet för en tillförlitlig maskinell riskvärdering. Detta trots att den innehåller geografisk information som i grunden skulle kunna användas för att bedöma rimligheten i yrkade reseavdrag, exempelvis avseende avstånd och tidsvinst. Tekniska möjligheter för standardisering finns men har hittills inte prioriterats av Skatteverket. Även utan full standardisering bör det vara möjligt att utvinna mer strukturerad geografisk information ur sådana uppgifter och därigenom förbättra riskvärdering och automatisering av kontrollerna. Genom att uppgiften inte tas till vara i kontrollarbetet åläggs arbetsgivare att lämna information som i praktiken inte används, vilket medför en onödig administrativ börda för alla arbetsgivare.

6.2 Kvaliteten på inlämnade uppgifter behöver förbättras

Riksrevisionen bedömer att felaktiga och ofullständiga uppgifter från deklaranterna är ett centralt problem vid Skatteverkets hantering av avdrag. Skatteverket har en genomtänkt övergripande verksamhetslogik för vägledande information, men denna omsätts inte i tillräcklig utsträckning i hur deklarationen är utformad. Det öppnar i onödan upp för att felaktiga uppgifter lämnas, i stället för att begränsa felutrymmet i redovisningen. Deklarationsblanketter och e-tjänster är inte ändamålsenligt utformade för att säkerställa att korrekta och relevanta uppgifter inhämtas redan vid deklarationstillfället.

För avdrag i inkomstslaget tjänst räcker det i dag att ange ett totalbelopp för sitt yrkande, medan avdrag i inkomstslaget kapital kräver mer detaljerade uppgifter i bilagor till inkomstdeklarationen. Den begränsade informationsinhämtningen för reseavdrag öppnar i onödan upp för fel och begränsar Skatteverkets möjligheter att riskvärdera och automatisera handläggningen.

Ett särskilt problem i detta sammanhang är att det i praktiken är riskfritt att inte svara på Skatteverkets förfrågningar om underlag vid kontroll av reseavdrag, eftersom uteblivet svar inte ger Skatteverket ett tillräckligt bevisläge för att påföra skattetillegg. Detta försvagar kontrollernas avskräckande verkan och skapar incitament att yrka avdrag utan grund. Riksrevisionen bedömer att problemet i grunden skulle kunna motverkas genom att relevant information efterfrågas redan vid deklarationstillfället. Om deklaranten anmodades att lämna sådana uppgifter från början skulle det kunna påverka beteendet *ex ante* genom att höja tröskeln för att chansa, öka den upplevda upptäcktsrisken och tydligare knyta eventuella felaktigheter till deklarationsuppgifterna.

Deklarationsuppgifterna om avdrag bygger på självrapportering, och möjligheterna att använda förifyllda uppgifter är därför begränsade. Därutöver har Skatteverket haft svårt att få deklaranterna att använda e-tjänsten för att beräkna avdrag vid renovering som det är tänkt, utan en tydlig plan för att öka användningen. Sammantaget bidrar detta till att Skatteverket i stor utsträckning behöver hantera felaktiga avdrag genom efterhandskontroller, i stället för genom förebyggande åtgärder som förbättrar kvaliteten i inlämnade uppgifter.

Riksrevisionen bedömer vidare att krångliga regler, särskilt för förbättringsutgifter, leder till omfattande skönsmässiga bedömningar och användning av interna schabloner utan att precisionen i beskattningen nödvändigtvis ökar. När handläggningen i praktiken ofta landar i schablonbaserade bedömningar talar detta för att förenklingar och schabloner i större utsträckning bör övervägas redan i regelverket, i stället för att Skatteverket ska behöva använda begränsade resurser till efterhandskontroller. Det kan samtidigt noteras att regeringen bedömde att det tidigare beslutade men inte införda färdmedelsneutrala regelverket med skattelättnad för arbetsresor, skulle minska skattefelet betydligt jämfört med de dåvarande reglerna för reseavdrag.¹⁰³

6.3 För få kontroller i relation till skattefelets storlek

Riksrevisionen bedömer att Skatteverkets riskbaserade kontroller riktade mot felaktiga avdrag är mycket få i förhållande till både skattefelets omfattning och den komplexitet som präglar avdragsreglerna. Detta gäller såväl avdrag för resor till och från arbetet som avdrag för förbättringsutgifter vid bostadsförsäljning.

¹⁰³ Prop. 2021/22:228, s. 77.

Samtidigt visar granskningen att Skatteverket har god kunskap om skattefelets omfattning och om kontrollernas direkta effekter, särskilt när det gäller reseavdrag. Trots detta kontrolleras endast en mycket liten andel av yrkade avdrag. Den låga kontrollnivån förklaras i stället av hur Skatteverket i praktiken behöver prioritera kontrollresurser mellan olika riskområden inom myndighetens samlade uppdrag, och att en betydande del av de manuella resurserna inom personbeskattningen binds upp i det löpande arbetet med att fastställa korrekt skatt utifrån inlämnade underlag.

Givet nuvarande regelverk skulle en väsentlig minskning av skattefelet förutsätta kraftigt ökade kontrollvolymen. Samtidigt kan både för få och alltför omfattande kontroller vara negativa ur ett förtroende- och regelefterlevnadsperspektiv. Riksrevisionens samlade bedömning är likväl att den nuvarande kontrollnivån är för låg och riskerar att försvaga förtroendet för Skatteverkets förmåga att motverka skattefelet. Det finns stort utrymme att öka antalet kontroller utan att lönsamheten per kontroll försämrats.

Granskningen har inte kunnat visa att Skatteverket kan ge avdragskontroller högre prioritet utan att samtidigt minska kontrollresurserna på andra områden, men det kan inte uteslutas att omprioritering är möjlig inom ramen för befintligt anslag. Ökade kontroller framstår sammantaget som offentligfinansiellt välmotiverade. Därutöver är åtgärder som minskar felutrymmet redan vid deklarationstillfället, genom enklare regler och deklarationstjänster, avgörande för att skattefelet från felaktiga avdrag ska kunna minska på ett varaktigt och kostnadseffektivt sätt.

6.4 Rekommendationer

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer.

Till regeringen

- Säkerställ att Skatteverket genomför kontroller av yrkade avdrag på en nivå som tydligt minskar skattefelet och samtidigt stärker de offentliga finanserna.
- Utred om reglerna om avdrag för förbättringsutgifter kan förenklas, till exempel med schablonavdrag.

Till Skatteverket

- Säkerställ att kontrolluppgifter om arbetsplatsens adress rapporteras i ett format som kan användas för effektiv riskvärdering och automatiserad kontroll.
- Analysera vilken kontrollvolym mot felaktiga avdrag som ger bäst effekt i förhållande till resursinsatsen och ta fram en plan för hur verksamheten kan närma sig denna nivå.
- Säkerställ att de AI-baserade kontrollurvalen har tillräcklig träffsäkerhet för att möjliggöra en högre grad av automatiserad handläggning.

- Utforma inkomstdeklarationen för privatpersoner så att relevanta och kontrollerbara uppgifter om resor till och från arbetet lämnas redan vid deklarationstillfället.
- Utforma e-tjänster och tillhörande vägledning för beräkning av avdrag vid bostadsförsäljning så att tjänsterna används i större utsträckning.

Ordlista

Arbetsgivardeklaration: Registrerade arbetsgivare ska redovisa utbetalda ersättningar, avdragen skatt och arbetsgivaravgifter i en arbetsgivardeklaration för varje redovisningsperiod (månad för löneutbetalning).

Attitydpåverkan: Åtgärd för att påverka normer och förhållningssätt i samhället som är tänkt att bidra till viljan att göra rätt och öka förtroendet för Skatteverket.

Förbättringsutgifter: Utgifter för ny-, till- och ombyggnad samt förbättrande reparationer och underhåll på privatbostadsfastigheter och privatbostadsföretags fastigheter.

Kontroll: Åtgärd som avser granskning av uppgifter eller system i syfte att förebygga, upptäcka och korrigera felaktigheter i uppgifter som läggs till grund för beskattning, registrering eller annat ändamål inom ramen för Skatteverkets ansvarsområde.

Regeländringsarbete: Det arbete som Skatteverket bedriver i syfte att förändra lagar och förordningar genom en hemställan till Regeringskansliet.

Skattefel: Skillnaden mellan den skatt som skulle ha blivit fastställd om alla redovisade sina verksamheter och transaktioner korrekt och den skatt som fastställs efter Skatteverkets kontroller.

Urvalsträff: Objekt (företag eller fysisk person) som väljs ut för kontroll genom ett urvalsförfarande.

Vägledning: Åtgärd för att tillgängliggöra information för fysiska personer och företag i syfte att öka kännedom och kunskap om gällande regelverk och Skatteverkets tjänster och processer.

Ändringsfrekvens: Andelen ärenden inom en population som har lett till en ändring avseende skatt att betala.

Ändringsbelopp: Avser i denna rapport skillnaden mellan beslutat och yrkat avdrag.

Referenslista

Lagar och förordningar

Budgetlag (2011:203).

Inkomstskattelag (1999:1229)

Förordning (2017:154) med instruktion för Skatteverket.

Förvaltningslag (2017:900).

Skatteförfarandelag (2011:1244).

Rapporter

Riksrevisionen, *Automatiserat beslutsfattande i statsförvaltningen*, 2020.

Riksrevisionen, *Skatteverkets åtgärder mot svartarbete*, 2025.

Skatteverket, *Skatteverkets förslag till förenklad beskattning och service vid försäljning av privatbostadsfastigheter och privatbostadsrätter*, 2012.

Skatteverket, *Skattekontrollens effekt på regelefterlevnaden hos privatpersoner*, 2019.

Skatteverket, *Effekten av ett beslut om sänkt reseavdrag på regelefterlevnaden*, 2022.

Skatteverket, *promemorian Skattelättnad för arbetsresor - ett enklare och färdmedelsneutralt regelverk*, 2022.

Skatteverket, *Hur påverkas framtida reseavdrag av en kontroll och agerar personer som testar att göra ett avdrag annorlunda?*, 2024.

Skatteverket, *Vad skapar förtroende för myndigheter? – En forskningsöversikt*, 2024.

Skatteverket, *Smittar Skatteverkets kontroller bland kollegorna?*, 2025.

Skatteverket, *Skattefelsrapport 2025*, 2026.

Skatteverket, *Skatteverkets årsredovisning 2025*, 2026.

Regeringsbeslut

Regeringsbeslut Fi2025/02222 (delvis), *Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Skatteverket*.

Utredningar

SOU 2019:36, *Skattelättnad för arbetsresor - En avståndsbaserad och färdmedelsneutral skattereduktion för längre arbetsresor*, betänkande av Reseavdragskommittén, 2019.

Riksdagstryck

Bet. 2022/23:FiU1, rskr. 2022/23:51, *Statens budget 2023 - Rambeslutet*.

Prop. 2017/18:1, *Budgetpropositionen för 2018*, bet. 2017/18:SkU1, rskr. 2017/18:78.

Prop. 2021/22:228, *Skattelättnad för arbetsresor – ett enklare och färdmedelsneutralt regelverk*.

Prop. 2023/24:100, *2024 års ekonomiska vårproposition*, bet. 2023/24 FiU:20, rskr. 2023/24:273.

Webbsidor

Skatteverket, "665 miljoner i reseavdrag nekades efter kontroller", 2024.

<https://www.skatteverket.se/omoss/pressochmedia/pressmeddelanden/2024/2024/665miljonerireseavdragnekadesefterkontroller.5.2fb39afe18dabf1e4d25463.html>, hämtad 2026-03-05.

Skatteverket, "Tips för den som ska deklarerat såld bostad", 2025.

<https://www.skatteverket.se/omoss/pressochmedia/pressmeddelanden/2025/2025/tipsfordensomskadeklarerasaldbostad.5.25688d121956e35b0c2235f.html>, hämtad 2026-03-05.

Skatteverket, "Rapporter, remissvar och skrivelser", 2026.

<https://www.skatteverket.se/omoss/varverksamhet/rapporterremissvarochskrivelser.4.12815e4f14a62bc048fbc.html>, hämtad 2026-03-26.

När deklarationen inte stämmer – Skatteverkets åtgärder mot felaktiga avdrag (RiR 2026:14)

Riksrevisionen har granskat Skatteverkets åtgärder mot felaktiga avdrag i privatpersoners inkomstdeklarationer, med fokus på reseavdrag och avdrag vid bostadsförsäljning. Skattefelet från dessa avdrag bedöms uppgå till cirka 7 miljarder kronor per år.

Granskningen visar att Skatteverkets kontroller är träffsäkra och ofta leder till att fel korrigeras. Samtidigt är kontrollerna för få i förhållande till skattefelets storlek, och uppgifter som skulle kunna stärka kontrollerna används inte fullt ut. För att skattefelet ska minska varaktigt krävs både en mer trovärdig kontrollnivå och åtgärder som begränsar felutrymmet redan när deklarationen lämnas.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att säkerställa att Skatteverket genomför kontroller på en nivå som tydligt minskar skattefelet och att reglerna om avdrag för förbättringsutgifter ses över. Skatteverket bör bland annat analysera vilken kontrollvolym som ger bäst effekt i förhållande till resursinsatsen, använda uppgifter om arbetsplatsens adress bättre, öka möjligheterna till automatiserad handläggning och utforma deklarationer och e-tjänster så att fel förebyggs och lämnade uppgifter blir möjliga att kontrollera.